

LUCRARE COORDONATĂ DE GABRIEL BOROI

Fișe de drept civil

**1. Partea generală. Persoanele. Familia.
Drepturile reale principale**

Ediția a 8-a, revizuită și adăugită

*Colectivul de autori: Gabriel Boroi,
Carla Alexandra Anghelescu, Ioana Nicolae*

Editura
Hamangiu
2024

CUPRINS

PARTEA GENERALĂ	1
FIȘA NR. 1. APLICAREA ȘI INTERPRETAREA LEGII CIVILE (NORMELOR DE DREPT CIVIL)	3
I. APLICAREA LEGII CIVILE ÎN TIMP	3
1. Principii care guvernează aplicarea legii civile, în general	3
1.1. Principiul neretroactivității legii civile	3
1.2. Principiul aplicării imediate a legii civile noi	6
2. Aplicarea în timp a Codului civil din 2009 și a actelor normative ulterioare	6
2.1. Legea aplicabilă actului juridic civil	7
2.2. Legea aplicabilă prescripției extinctive și decăderii	11
2.3. Legea aplicabilă accesiunii, uzucapiunii și posesiei	12
2.3.1. Accesiunea	12
2.3.2. Uzucapiunea	13
2.3.3. Posesia	14
2.4. Legea aplicabilă dezmembrămintelor dreptului de proprietate privată	14
2.4.1. Dreptul de superficie	14
2.4.2. Dreptul de uzufruct, dreptul de uz și dreptul de abitație	14
2.4.3. Dreptul de servitute	15
2.5. Legea aplicabilă în materie de carte funciară	15
2.6. Legea aplicabilă faptelor juridice licite ca izvoare de obligații	16
2.7. Legea aplicabilă în materia faptelor ilicite ca izvoare de obligații	17
2.8. Legea aplicabilă în materie de moștenire legală	17
2.9. Legea aplicabilă în materie de moștenire testamentară	18
2.10. Legea aplicabilă efectelor viitoare ale altor situații juridice trecute	18
2.11. Legea aplicabilă în materie de garanții	19
II. APLICAREA LEGII CIVILE ÎN SPAȚIU	20
III. APLICAREA LEGII CIVILE ASUPRA PERSOANELOR	20
IV. INTERPRETAREA NORMELOR DE DREPT CIVIL	21
1. Noțiunea și necesitatea interpretării normelor de drept civil	21
2. Clasificarea interpretării normelor de drept civil	23
2.1. Interpretarea oficială, interpretarea jurisdicțională și interpretarea neoficială	23
2.2. Interpretarea literală, interpretarea extensivă și interpretarea restrictivă	24

2.3. Interpretarea gramaticală, interpretarea sistematică, interpretarea istorico-teleologică, interpretarea logică și interpretarea prin analogie _____	25
FIȘA NR. 2. RAPORTUL JURIDIC CIVIL _____	31
I. NOȚIUNEA ȘI CARACTERELE RAPORTULUI JURIDIC CIVIL _____	31
II. NOȚIUNEA ȘI CLASIFICAREA IZVOARELOR RAPORTULUI JURIDIC CIVIL CONCRET _____	31
III. STRUCTURA RAPORTULUI JURIDIC CIVIL _____	33
1. Elementele constitutive ale raportului juridic civil _____	33
2. Conținutul raportului juridic civil _____	33
2.1. Considerații generale _____	33
2.2. Dreptul subiectiv civil _____	33
2.2.1. Noțiune și trăsături juridice _____	33
2.2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile _____	34
2.2.2.1. <i>Drepturi subiective civile absolute și drepturi subiective civile relative</i> _____	34
2.2.2.2. <i>Drepturi subiective civile patrimoniale și drepturi subiective civile nepatrimoniale</i> _____	35
2.2.2.3. <i>Drepturi subiective civile principale și drepturi subiective civile accesorii</i> _____	36
2.2.2.4. <i>Drepturi subiective civile pure și simple și drepturi subiective civile afectate de modalități</i> _____	38
2.2.3. Exercitarea drepturilor subiective civile. Abuzul de drept _____	38
2.2.3.1. <i>Exercitarea drepturilor subiective civile</i> _____	38
2.2.3.2. <i>Abuzul de drept</i> _____	39
2.3. Obligația civilă _____	40
2.3.1. Noțiune și trăsături _____	40
2.3.2. Elementele raportului juridic obligațional _____	40
2.3.3. Izvoarele obligației civile _____	41
2.3.4. Clasificarea obligațiilor civile _____	42
2.3.4.1. <i>Categorii de obligații civile, după obiectul lor</i> _____	42
2.3.4.2. <i>Categorii de obligații civile, după sancțiune (după mijlocul procedural prin care dreptul corelativ poate obține protecție juridică)</i> _____	44
2.3.4.3. <i>Categorii de obligații civile, după gradul de opozabilitate (în raport de persoanele față de care pot produce efecte)</i> _____	45
2.3.4.4. <i>Categorii de obligații civile, după complexitate</i> _____	46
3. Obiectul raportului juridic civil. Bunurile _____	48
3.1. Definiția obiectului raportului juridic civil _____	48

3.2. Bunurile _____	48
3.2.1. Noțiune. Corelația dintre bunuri și patrimoniu _____	48
3.2.2. Clasificarea bunurilor _____	49
3.2.2.1. <i>Bunuri imobile și bunuri mobile</i> _____	49
3.2.2.2. <i>Bunuri aflate în circuitul civil și bunuri scoase din circuitul civil</i> _____	51
3.2.2.3. <i>Bunuri fungibile și bunuri nefungibile</i> _____	52
3.2.2.4. <i>Bunuri consumptibile și bunuri neconsumptibile</i> _____	54
3.2.2.5. <i>Bunuri divizibile și bunuri indivizibile</i> _____	55
3.2.2.6. <i>Bunuri principale și bunuri accesorii</i> _____	55
3.2.2.7. <i>Bunuri frugifere și bunuri nefrugifere</i> _____	56
3.2.2.8. <i>Bunuri corporale și bunuri incorporale</i> _____	58
3.2.2.9. <i>Bunuri sesizabile și bunuri insesizabile</i> _____	59
3.2.2.10. <i>Bunuri din domeniul public și bunuri din domeniul privat</i> _____	60
4. Subiectele (părțile) raportului juridic civil _____	60
4.1. Categoriile subiectelor de drept civil _____	60
4.2. Determinarea, pluralitatea și schimbarea subiectelor raportului juridic civil _____	61
4.2.1. Determinarea subiectelor raportului juridic civil _____	61
4.2.2. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil _____	61
4.2.2.1. <i>Precizări prealabile</i> _____	61
4.2.2.2. <i>Pluralitatea subiectelor în raporturile reale</i> _____	62
4.2.2.3. <i>Pluralitatea subiectelor în raporturile obligaționale (de creață)</i> _____	63
4.2.2.4. <i>Comparație între obligația solidară și obligația indivizibilă</i> _____	78
4.2.3. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil _____	80

FIȘA NR. 3. ACTUL JURIDIC CIVIL. CONTRACTUL. ACTUL JURIDIC

UNILATERAL _____	84
PARTEA I. ACTUL JURIDIC CIVIL, CA IZVOR DE OBLIGAȚII _____	84
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	84
II. CLASIFICAREA ACTELOR JURIDICE CIVILE _____	84
1. Acte juridice civile unilaterale, acte juridice civile bilaterale și acte juridice civile plurilaterale _____	84
2. Acte juridice civile cu titlu oneros și acte juridice civile cu titlu gratuit _____	86
3. Acte juridice civile constitutive, acte juridice civile translativ și acte juridice civile declarative _____	89
4. Acte juridice civile de conservare, acte juridice civile de administrare și acte juridice civile de dispoziție _____	89

5. Acte juridice civile consensuale, acte juridice civile solemne (formale) și acte juridice civile reale _____	91
6. Acte juridice civile patrimoniale și acte juridice civile nepatrimoniale _____	93
7. Acte juridice civile cu executare dintr-o dată (<i>uno actu</i>) și acte juridice civile cu executare continuă sau succesivă _____	93
8. Acte juridice civile principale și acte juridice civile accesorii _____	95
9. Acte juridice civile strict personale (<i>intuitu personae</i>) și acte juridice civile care pot fi încheiate și prin reprezentant _____	96
10. Acte juridice civile între vii (<i>inter vivos</i>) și acte juridice civile pentru cauză de moarte (<i>mortis causa</i>) _____	97
11. Acte juridice civile subiective și acte juridice civile condiție _____	97
12. Acte juridice civile pure și simple și acte juridice civile afectate de modalități _____	99
13. Acte juridice civile cauzale și acte juridice civile abstracte _____	100
14. Acte juridice civile numite (tipice) și acte juridice civile nenumite (atipice) _____	100
III. CONDIȚIILE ACTULUI JURIDIC CIVIL _____	102
1. Noțiunea și clasificarea condițiilor actului juridic civil _____	102
2. Capacitatea de a încheia actul juridic civil _____	102
2.1. Noțiunea de capacitate _____	102
2.2. Regula (principiul) capacității de a încheia acte juridice și excepția incapacității _____	103
3. Consimțământul _____	105
3.1. Noțiunea, forma și modalitățile de exteriorizare a consimțământului _____	105
3.2. Corelația dintre consimțământ și voința juridică. Principiile voinței juridice _____	106
3.2.1. Precizări introductive _____	106
3.2.2. Principiile voinței juridice _____	107
3.2.2.1. <i>Principiul libertății de voință</i> _____	107
3.2.2.2. <i>Principiul voinței reale</i> _____	108
3.3. Cerințele valabilității consimțământului _____	109
3.3.1. Enumerarea condițiilor _____	109
3.3.2. Consimțământul să provină de la o persoană cu discernământ _____	109
3.3.3. Consimțământul să fie exprimat cu intenția de a produce efecte juridice _____	111
3.3.4. Consimțământul să fie liber, adică să nu fie alterat de vreun viciu de consimțământ _____	111
4. Viciile de consimțământ _____	112
4.1. Eroarea _____	112
4.1.1. Noțiune _____	112

4.1.2. Clasificare _____	112
4.1.2.1. Eroarea esențială și eroarea neesențială _____	112
4.1.2.2. Eroarea de fapt și eroarea de drept _____	114
4.1.2.3. Eroarea scuzabilă și eroarea nescuzabilă _____	115
4.1.3. Structura și proba erorii _____	116
4.1.4. Cerințele erorii pentru a fi viciu de consimțământ _____	116
4.1.5. Sancțiunea în cazul erorii esențiale și scuzabile _____	117
4.2. Dolul _____	119
4.2.1. Noțiune _____	119
4.2.2. Structura dolului _____	119
4.2.3. Cerința dolului _____	120
4.2.4. Sancțiunea dolului _____	121
4.2.5. Proba dolului _____	122
4.3. Violența _____	122
4.3.1. Noțiune _____	122
4.3.2. Clasificarea violenței _____	123
4.3.2.1. Violența fizică și violența morală _____	123
4.3.2.2. Amenințarea legitimă și amenințarea nelegitimă _____	123
4.3.3. Structura violenței _____	124
4.3.4. Cerințele violenței _____	124
4.3.5. Sancțiunea și proba violenței _____	126
4.4. Leziunea _____	127
4.4.1. Noțiune _____	127
4.4.2. Structura leziunii _____	127
4.4.3. Domeniul de aplicare al leziunii _____	128
4.4.4. Sancțiunea leziunii _____	129
4.5. Viciile de consimțământ. Tabel comparativ _____	130
5. Obiectul actului juridic civil _____	132
5.1. Noțiune _____	132
5.2. Distincție între obiectul actului juridic civil și obiectul obligației _____	132
5.3. Cerințele valabilității obiectului actului juridic civil _____	133
5.3.1. Enumerarea cerințelor valabilității obiectului actului juridic civil _____	133
5.3.2. Obiectul actului juridic să fie determinat și obiectul obligației să fie determinat sau cel puțin determinabil _____	133
5.3.3. Obiectul să fie licit _____	135
5.3.4. Obiectul să existe _____	135
5.3.5. Obiectul să fie posibil _____	137
5.3.6. Obiectul să fie în circuitul civil _____	137
5.3.7. Obiectul să fie o faptă personală a celui care se obligă _____	138
5.3.8. Existența autorizației administrative sau judiciare ori a altei cerințe prevăzute de lege _____	138

6. Cauza (scopul) actului juridic civil _____	138
6.1. Noțiune _____	138
6.2. Cerințele valabilității cauzei actului juridic civil _____	139
6.2.1. Enumerarea cerințelor valabilității cauzei actului juridic civil _____	139
6.2.2. Cauza să existe _____	139
6.2.3. Cauza să fie licită _____	140
6.2.4. Cauza să fie morală _____	141
6.3. Proba cauzei _____	142
7. Forma actului juridic civil _____	142
7.1. Considerații generale _____	142
7.1.1. Noțiunea de formă a actului juridic civil _____	142
7.1.2. Principiul consensualismului _____	143
7.1.3. Clasificarea condițiilor de formă ale actului juridic civil _____	143
7.2. Forma <i>ad validitatem</i> _____	144
7.3. Forma <i>ad probationem</i> _____	148
7.4. Forma pentru opozabilitate față de terți (<i>ad opposabilitatem</i>) _____	150
8. Modalitățile actului juridic civil _____	152
8.1. Termenul _____	152
8.1.1. Noțiune _____	152
8.1.2. Clasificare _____	152
8.1.2.1. <i>Termen suspensiv și termen extinctiv</i> _____	152
8.1.2.2. <i>Termen în favoarea debitorului, termen în favoarea creditorului și termen în favoarea ambelor părți</i> _____	152
8.1.2.3. <i>Termen voluntar (convențional), termen legal și termen jurisdicțional</i> _____	153
8.1.2.4. <i>Termen cu scadență certă și termen cu scadență incertă</i> _____	155
8.1.3. Efectele termenului _____	155
8.2. Condiția _____	158
8.2.1. Noțiune _____	158
8.2.2. Clasificare _____	158
8.2.2.1. <i>Condiție suspensivă și condiție rezolutorie</i> _____	158
8.2.2.2. <i>Condiție casuală, condiție mixtă și condiție potestativă</i> _____	159
8.2.2.3. <i>Condiție pozitivă și condiție negativă</i> _____	160
8.2.2.4. <i>Condiție posibilă și condiție imposibilă</i> _____	161
8.2.2.5. <i>Condiție licită și morală și condiție ilicită sau imorală</i> _____	162
8.2.3. Efectele condiției _____	162
8.2.4. Comparație între termen și condiție _____	165
8.3. Sarcina _____	166
8.3.1. Noțiune _____	166

8.3.2. Clasificare _____	166
8.3.3. Efecte _____	167
8.3.4. Comparație între condiție și sarcină _____	168
IV. EFECTELE ACTULUI JURIDIC CIVIL _____	169
1. Considerații generale privind efectele actului juridic civil _____	169
1.1. Noțiunea de efecte ale actului juridic civil _____	169
1.2. Determinarea efectelor actului juridic civil _____	169
1.3. Noțiunea și enumerarea principiilor efectelor actului juridic civil _____	171
2. Principiile efectelor actului juridic civil _____	172
2.1. Principiul forței obligatorii (<i>pacta sunt servanda</i>) _____	172
2.1.1. Noțiune și justificare _____	172
2.1.2. Excepțiile de la principiul forței obligatorii _____	172
2.1.2.1. <i>Considerații generale</i> _____	172
2.1.2.2. <i>Cazuri de restrângere a forței obligatorii</i> _____	173
2.1.2.3. <i>Cazuri de extindere a forței obligatorii</i> _____	175
2.1.2.4. <i>Prevederea de către lege a posibilității modificării unilaterale a contractului</i> _____	176
2.1.2.5. <i>Revizuirea efectelor actelor juridice ca urmare a ruperii echilibrului contractual (impreviziunea)</i> _____	176
2.1.2.6. <i>Revizuirea condițiilor și a sarcinilor în materia liberalităților</i> _____	180
2.1.3. Situații care nu constituie excepții de la principiul forței obligatorii _____	181
2.2. Irevocabilitatea efectelor actului juridic civil _____	182
2.2.1. Noțiune și justificare _____	182
2.2.2. Excepții de la irevocabilitatea efectelor actului juridic civil _____	183
2.2.2.1. <i>Considerații generale</i> _____	183
2.2.2.2. <i>Excepții de la irevocabilitatea actelor juridice civile bilaterale sau plurilaterale</i> _____	183
2.2.2.3. <i>Excepții de la irevocabilitatea actelor juridice civile unilaterale</i> _____	185
2.2.2.4. <i>Denunțarea unilaterală</i> _____	186
2.2.3. Situații care nu constituie excepții de la irevocabilitate _____	188
2.3. Principiul relativității efectelor actului juridic civil _____	188
2.3.1. Noțiune și justificare _____	188
2.3.2. Principiul relativității și opozabilitatea față de terți a actului juridic _____	189
2.3.2.1. <i>Corelația dintre relativitate și opozabilitate</i> _____	189
2.3.2.2. <i>Distincția dintre relativitatea și opozabilitatea față de terți a actului juridic</i> _____	189

2.3.3. Noțiunile de parte, terț și având-cauză. Categoriile de avânzi-cauză _____	190
2.3.4. Excepții de la principiul relativității efectelor actului juridic civil _____	193
2.3.4.1. <i>Considerații generale</i> _____	193
2.3.4.2. <i>Categoriile de excepții de la principiul relativității efectelor actului juridic</i> _____	193
2.3.5. Excepții de la opozabilitatea actului juridic civil _____	197
V. NULITATEA ACTULUI JURIDIC CIVIL _____	198
1. Noțiuni generale _____	198
1.1. Definiția și trăsăturile nulității _____	198
1.2. Funcțiile nulității _____	199
1.3. Delimitarea nulității de alte sancțiuni de drept civil (alte cauze de ineficacitate) _____	200
1.3.1. Nulitatea și rezoluțiunea _____	200
1.3.2. Nulitatea și rezilierea _____	201
1.3.3. Nulitatea și caducitatea _____	202
1.3.4. Nulitatea și revocarea _____	204
1.3.5. Nulitatea și inopozabilitatea _____	204
1.3.6. Nulitatea și reducțiunea _____	205
1.4. Clasificarea nulităților actului juridic civil _____	206
1.4.1. Nulitatea relativă și nulitatea absolută _____	206
1.4.2. Nulitatea totală și nulitatea parțială _____	207
1.4.3. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală _____	208
1.4.4. Nulități de fond și nulități de formă _____	209
1.4.5. Nulități judiciare, nulități amiabile și nulități de drept. Clauzele considerate nescrise _____	209
2. Cauzele de nulitate _____	214
2.1. Precizări introductive _____	214
2.2. Cauzele de nulitate absolută _____	215
2.3. Cauzele de nulitate relativă _____	218
3. Regimul juridic al nulității _____	220
3.1. Precizări introductive _____	220
3.2. Regimul juridic al nulității relative _____	221
3.2.1. Enumerarea regulilor care guvernează regimul juridic al nulității relative _____	221
3.2.2. Nulitatea relativă poate fi invocată, în principiu, numai de persoana interesată _____	221
3.2.3. Nulitatea relativă este prescriptibilă pe cale de acțiune și, ca regulă, imprescriptibilă pe cale de excepție _____	223
3.2.4. Nulitatea relativă poate fi acoperită prin confirmare expresă ori tacită _____	223

3.3. Regimul juridic al nulității absolute _____	227
3.3.1. Enumerarea regulilor care guvernează regimul juridic al nulității absolute _____	227
3.3.2. Nulitatea absolută poate fi invocată de oricine are interes, de instanță, de procuror sau de alte organe prevăzute de lege _____	227
3.3.3. Nulitatea absolută este imprescriptibilă extinctiv _____	229
3.3.4. Nulitatea absolută, în principiu, nu poate fi acoperită prin confirmare _____	229
3.4. Tabel recapitulativ privind regimul juridic al nulității _____	230
4. Efectele nulității _____	231
4.1. Considerații generale _____	231
4.1.1. Noțiunea de efecte ale nulității _____	231
4.1.2. Enumerarea principiilor efectelor nulității _____	232
4.2. Principiul retroactivității efectelor nulității _____	233
4.3. Principiul restabilirii situației anterioare prin restituirea prestațiilor (<i>restitutio in integrum</i>) _____	234
4.4. Principiul desființării actului subsecvent ca urmare a anulării actului inițial (<i>resoluto iure dantis, resolvitur ius accipientis</i>) _____	236
4.5. Cazuri care înlătură principiul <i>quod nullum est, nullum producit effectum</i> _____	239
4.5.1. Precizări prealabile _____	239
4.5.2. Conversiunea actului juridic _____	240
4.5.3. <i>Error communis facit ius</i> _____	241
4.5.4. Principiul răspunderii civile delictuale _____	242

PARTEA A II-A. PARTICULARITĂȚI ALE CONTRACTULUI

CA IZVOR DE OBLIGAȚII _____	243
I. ÎNCHEIEREA CONTRACTELOR _____	243
1. Considerații generale _____	243
2. Reguli privind încheierea contractului _____	243
3. Negocierile precontractuale _____	243
4. Oferta de a contracta _____	244
4.1. Considerații generale _____	244
4.2. Cerințele propunerii pentru a constitui o ofertă de a contracta _____	245
4.2.1. Să fie o manifestare de voință reală, neviciată, făcută cu intenția de a produce efecte juridice _____	245
4.2.2. Să fie precisă și completă _____	245
4.3. Clasificarea ofertei _____	245
4.4. Tipologia ofertei de a contracta. Efecte juridice _____	246
4.5. Revocarea ofertei și retragerea ofertei _____	247
4.6. Oferta de a contracta și antecontractul _____	248

5. Acceptarea ofertei _____	248
6. Momentul și locul încheierii contractului _____	250
6.1. Momentul încheierii contractului _____	250
6.2. Locul încheierii contractului _____	251
II. PACTUL DE OPȚIUNE ȘI PROMISIUNEA DE A CONTRACTA _____	251
1. Pactul de opțiune _____	251
2. Promisiunea de a contracta _____	252
III. PARTICULARITĂȚI PRIVIND EFECTELE CONTRACTELOR _____	256
1. Excepții de la principiul relativității efectelor contractelor _____	256
1.1. Stipulația pentru altul _____	257
1.2. Promisiunea faptei altuia _____	258
1.3. Cesiunea contractului _____	259
1.3.1. Considerații generale _____	259
1.3.2. Condițiile cesiunii contractului _____	260
1.3.3. Efectele cesiunii contractului _____	261
2. Excepții de la principiul opozabilității efectelor contractului _____	262
2.1. Simulația _____	263
2.1.1. Considerații generale _____	263
2.1.2. Formele simulației _____	264
2.1.3. Efectele simulației _____	266
2.1.3.1. Efectele generale ale simulației _____	266
2.1.3.2. Efectele simulației față de părți și terți _____	267
2.1.4. Acțiunea în simulație _____	269
2.2. Creditorii chirografari _____	271
IV. REPREZENTAREA ÎN ACTUL JURIDIC CIVIL _____	272
V. RISCUL CONTRACTULUI _____	284
PARTEA A III-A. PARTICULARITĂȚI ALE ACTULUI JURIDIC UNILATERAL CA IZVOR DE OBLIGAȚII _____	286
FIȘA NR. 4. PRESCRIPTIYA EXTINGTIVĂ _____	292
I. CONSIDERAȚII GENERALE REFERITOARE LA PRESCRIPTIYA EXTINGTIVĂ _____	292
1. Definiția, natura juridică și reglementarea prescripției extinctive _____	292
2. Invocarea prescripției extinctive _____	294
3. Efectul prescripției extinctive _____	296
3.1. Noțiune și consecințe _____	296
3.2. Principiile efectului prescripției extinctive _____	298
4. Delimitarea prescripției extinctive de alte instituții _____	301
4.1. Prescripția extintivă și uzucapiunea _____	301
4.2. Prescripția extintivă și termenul, ca modalitate a actului juridic _____	302

II. DOMENIUL DE APLICARE AL PRESCRIȚIEI EXTINCTIVE _____	302
1. Noțiune _____	302
2. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor patrimoniale ____	303
2.1. Prescripția extinctivă și drepturile de creanță _____	303
2.2. Prescripția extinctivă și drepturile reale accesorii _____	303
2.3. Prescripția extinctivă și drepturile reale principale _____	304
3. Domeniul prescripției în cadrul drepturilor nepatrimoniale _____	305
3.1. Principiul imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale _____	305
3.2. Excepții de la principiul imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale _____	306
4. Probleme speciale referitoare la domeniul prescripției extinctive _____	307
4.1. Valorificarea dreptului subiectiv civil pe calea excepției (a apărării de fond) _____	307
4.2. Acțiunea în constatare _____	309
4.3. Acțiunile mixte _____	309
4.4. Dualitatea de acțiuni _____	310
4.5. Drepturile potestative (secundare) _____	311
4.6. Acțiunea în repararea (compensarea) prejudiciului moral _____	312
4.7. Acțiunea în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic civil desființat, desfăcut sau ale cărui obligații au devenit imposibil de executat _____	313
4.8. Acțiunea în restituire întemeiată pe plata nedatorată și alte acțiuni în restituire _____	314
4.9. Acțiunile în materie succesorală _____	315
4.10. Acțiunile în materie de carte funciară _____	317
4.11. Alte acțiuni în justiție _____	318
III. TERMENELE DE PRESCRIȚIE EXTINCTIVĂ _____	320
1. Noțiune și clasificare _____	320
2. Termenul general de prescripție extinctivă _____	322
3. Termene speciale de prescripție extinctivă _____	324
IV. CURSUL PRESCRIȚIEI EXTINCTIVE _____	326
1. Începutul prescripției extinctive _____	326
1.1. Regula generală privind începutul prescripției extinctive _____	326
1.2. Reguli speciale privind începutul prescripției extinctive _____	327
1.2.1. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea obligației de a da sau de a face _____	327
1.2.2. Ipoteza dreptului la acțiunea în restituirea prestațiilor _____	328
1.2.3. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea prestațiilor succesive _____	328
1.2.4. Ipoteza dreptului la acțiunea în materia asigurărilor contractuale _____	329

1.2.5. Ipoteza dreptului la acțiunea în repararea pagubei cauzate printr-o faptă ilicită și cazuri asimilate _____	329
1.2.6. Ipoteza dreptului la acțiunea în anularea actului juridic _____	331
1.2.7. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii aparente _____	334
1.2.8. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii ascunse _____	334
1.2.9. Alte reguli speciale privind începutul prescripției extinctive _____	336
2. Suspendarea prescripției extinctive _____	340
2.1. Noțiune. Justificare _____	340
2.2. Cauze de suspendare a cursului prescripției extinctive _____	341
2.2.1. Cauze generale de suspendare a cursului prescripției extinctive _____	341
2.2.2. Cauze speciale de suspendare a cursului prescripției extinctive _____	344
2.3. Efectele suspendării prescripției _____	345
2.3.1. Efectul general _____	345
2.3.2. Efectul special _____	345
2.3.3. Beneficiul și extinderea efectului suspendării _____	346
3. Întreruperea prescripției extinctive _____	346
3.1. Noțiune. Justificare _____	346
3.2. Cauzele de întrerupere a prescripției _____	347
3.3. Efectele întreruperii prescripției _____	352
3.4. Beneficiul și extinderea efectului întreruperii _____	354
4. Repunerea în termenul de prescripție _____	354
4.1. Noțiune și justificare _____	354
4.2. Domeniul repunerii în termenul de prescripție extintivă _____	355
4.3. Termenul pentru repunerea în termenul de prescripție extintivă _____	355
4.4. Efectul repunerii în termen _____	356
V. ÎMPLINIREA PRESCRIPȚIEI EXTINCTIVE _____	356
1. Precizări prealabile _____	356
2. Regulile de stabilire a momentului împlinirii prescripției extinctive _____	357
FIȘA NR. 5. DECĂDEREA _____	359
I. NOȚIUNE. CLASIFICAREA TERMENELOR DE DECĂDERE _____	359
1. Noțiunea de decădere _____	359
2. Clasificarea termenelor de decădere _____	359
II. DOMENIUL DE APLICARE AL DECĂDERII _____	360
III. REGIMUL JURIDIC AL TERMENELOR DE DECĂDERE _____	363
IV. EFECTELE DECĂDERII _____	365
V. COMPARAȚIE ÎNTRE PRESCRIPȚIA EXTINCTIVĂ ȘI DECĂDERE _____	366

PERSOANELE	369
FIȘA NR. 6. PERSOANA FIZICĂ	371
I. CAPACITATEA CIVILĂ A PERSOANEI FIZICE	371
1. Considerații generale	371
1.1. Subiectele de drept civil și capacitatea juridică	371
1.2. Persoana fizică. Noțiuni și clasificare	372
2. Capacitatea de folosință a persoanei fizice	373
2.1. Noțiunea și caracterele juridice ale capacității de folosință a persoanei fizice	373
2.2. Începutul capacității de folosință a persoanei fizice	374
2.3. Conținutul capacității de folosință a persoanei fizice	375
2.4. Sfârșitul capacității de folosință a persoanei fizice	376
2.4.1. Determinarea momentului încetării capacității de folosință a persoanei fizice	376
2.4.2. Declararea judecătorească a morții	376
3. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice	381
3.1. Noțiunea și caracterele juridice ale capacității de exercițiu a persoanei fizice	381
3.2. Situații juridice privind capacitatea de exercițiu a persoanei fizice	382
II. OCROTIREA PERSOANEI FIZICE PRIN MIJLOACE DE DREPT CIVIL	394
1. Considerații generale	394
2. Ocrotirea minorului	395
2.1. Ocrotirea minorului prin autoritatea părintească	395
2.2. Tutela minorului	397
2.3. Curatela minorului	413
3. Ocrotirea majorului prin consiliere judiciară și tutelă specială	415
3.1. Considerații generale	415
3.2. Condiții de fond privind instituirea consilierii judiciare și a tutelei speciale	420
3.3. Durata consilierii judiciare și a tutelei speciale	421
3.4. Procedura instituirii consilierii judiciare și a tutelei speciale	421
3.5. Efectele instituirii consilierii judiciare și a tutelei speciale	426
3.6. Prelungirea și încetarea măsurilor de ocrotire	431
3.7. Comparație între tutela celui care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială și tutela minorului sub 14 ani	433
4. Ocrotirea persoanei fizice cu capacitate de exercițiu deplină, aflate în situații deosebite	435
4.1. Curatela persoanei fizice cu capacitate de exercițiu deplină, aflate în situații speciale	435
4.2. Asistența pentru încheierea actelor juridice	439

4.3. Asistarea anumitor persoane fizice cu capacitate deplină de exercițiu la încheierea anumitor acte juridice _____	443
FIȘA NR. 7. PERSOANA JURIDICĂ. PROFESIONISTUL ȘI ÎNTREPRINDEREA _____	445
I. PERSOANA JURIDICĂ _____	445
1. Considerații generale _____	445
1.1. Noțiuni, enumerare și clasificare _____	445
1.2. Elemente constitutive _____	447
2. Înființarea persoanei juridice _____	449
2.1. Moduri de înființare _____	449
2.2. Durata persoanei juridice _____	450
2.3. Înregistrarea persoanei juridice _____	450
2.4. Nulitatea persoanei juridice _____	452
2.4.1. Cazurile și regimul juridic al nulității absolute _____	452
2.4.2. Cazurile și regimul juridic al nulității relative _____	452
2.4.3. Particularități privind nulitatea persoanelor juridice _____	453
2.4.4. Efectele nulității _____	454
3. Capacitatea de folosință a persoanei juridice _____	455
3.1. Noțiunea și caracterele juridice ale capacității de folosință a persoanei juridice _____	455
3.2. Începutul capacității de folosință a persoanei juridice _____	455
3.3. Conținutul capacității de folosință a persoanei juridice _____	456
3.4. Sfârșitul capacității de folosință a persoanei juridice _____	457
4. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice _____	458
4.1. Noțiunea de capacitate de exercițiu a persoanei juridice _____	458
4.2. Începutul capacității de exercițiu a persoanei juridice _____	458
4.3. Conținutul capacității de exercițiu a persoanei juridice _____	458
4.4. Sfârșitul capacității de exercițiu a persoanei juridice _____	459
5. Funcționarea persoanei juridice _____	460
5.1. Actele emise de organele persoanei juridice. Obligațiile membrilor organelor de administrare _____	460
5.2. Acțiunea în anularea actelor emise de organele persoanei juridice _____	461
5.3. Răspunderea pentru acte juridice _____	462
5.4. Răspunderea pentru fapte juridice _____	463
5.4.1. Persoanele juridice de drept privat _____	463
5.4.2. Persoanele juridice de drept public _____	463
5.5. Independența patrimonială _____	464
5.6. Răspunderea membrilor organelor persoanei juridice _____	464
6. Identificarea persoanei juridice. Atribute de identificare _____	465
7. Reorganizarea persoanei juridice _____	468
7.1. Noțiune _____	468

7.2. Moduri de reorganizare _____	469
7.2.1. Fuziunea persoanei juridice _____	469
7.2.2. Divizarea persoanei juridice _____	470
7.2.3. Transformarea persoanei juridice _____	471
7.3. Efecte comune tuturor formelor de reorganizare a persoanei juridice _____	472
7.4. Opoziția împotriva actelor prin care s-a hotărât reorganizarea _____	472
8. Încetarea persoanei juridice _____	473
8.1. Modurile de încetare a persoanei juridice _____	473
8.2. Dizolvarea persoanei juridice _____	473
8.2.1. Noțiuni _____	473
8.2.2. Cazuri de dizolvare _____	473
8.2.3. Efectele dizolvării _____	474
8.3. Comparație între dizolvare și reorganizare _____	475
8.4. Încetarea anumitor persoane juridice _____	476
8.5. Data încetării personalității juridice _____	476
II. PROFESIONISTUL ȘI ÎNTREPRINDEREA _____	476
1. Principiul _____	476
2. Profesionistul _____	476
3. Întreprinderea _____	480

FAMILIA _____ 483

FIȘA NR. 8. REGIMURILE MATRIMONIALE (DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE PATRIMONIALE ALE SOȚILOR) _____ 485

I. DISPOZIȚII COMUNE APLICABILE REGIMURILOR MATRIMONIALE _____	485
1. Considerații generale privind regimul matrimonial _____	485
2. Convenția matrimonială _____	487
2.1. Considerații generale _____	487
2.2. Încheierea convenției matrimoniale _____	488
2.3. Nulitatea și caducitatea convenției matrimoniale _____	491
2.4. Publicitatea și opozabilitatea convenției matrimoniale _____	493
2.5. Efectele convenției matrimoniale _____	496
3. Regimul primar imperativ _____	496
3.1. Considerații generale _____	496
3.2. Conținutul regimului primar imperativ _____	497
II. REGIMUL COMUNITĂȚII LEGALE _____	505
1. Principiile și trăsăturile regimului comunității legale _____	505
2. Bunurile soților _____	507
3. Datoriile soților _____	515
4. Funcționarea regimului comunității legale _____	517
5. Partajul bunurilor comune în timpul regimului comunității _____	523

6. Comunitatea legală a soților și aportul de bunuri comune _____	525
7. Încetarea și lichidarea regimului comunității legale _____	529
III. REGIMURILE MATRIMONIALE CONVENȚIONALE _____	531
IV. MODIFICAREA REGIMULUI MATRIMONIAL _____	540
FIȘA NR. 9. DESFACEREA CĂSĂTORIEI _____	544
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	544
II. CAZURILE DE DIVORȚ _____	544
1. Cazurile și motivele de divorț. Enumerare _____	544
2. Divorțul prin acordul soților pe cale judiciară _____	545
2.1. Condiții _____	545
2.2. Cererea de divorț _____	545
3. Divorțul prin acordul soților pe cale administrativă _____	550
4. Divorțul prin acordul soților prin procedură notarială _____	552
5. Divorțul din culpă _____	555
5.1. Enumerarea cazurilor de divorț din culpă _____	555
5.2. Divorțul pentru motive temeinice, întemeiat pe art. 373 lit. b) C.civ. _____	555
5.3. Divorțul pentru separarea în fapt îndelungată _____	557
6. Divorțul din cauza stării de sănătate a unui soț _____	557
III. EFECTELE DIVORȚULUI _____	558
1. Data desfacerii căsătoriei _____	558
2. Efectele divorțului cu privire la raporturile nepatrimoniale dintre soți _____	559
3. Efectele divorțului cu privire la raporturile patrimoniale dintre soți _____	559
3.1. Categoriile de efecte _____	559
3.2. Efecte cu privire la regimul matrimonial _____	560
3.3. Dreptul la despăgubiri _____	562
3.4. Obligația de întreținere între foștii soți _____	563
3.5. Prestația compensatorie _____	563
4. Efectele divorțului cu privire la raporturile dintre părinți și copiii lor minori _____	565
4.1. Considerații generale _____	565
4.2. Exercițarea autorității părintești _____	567
4.3. Stabilirea locuinței copilului după divorț _____	567
4.4. Stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copilului _____	568
4.5. Modificarea măsurilor luate cu privire la copil _____	569

FIȘA NR. 10. FILIAȚIA	570
I. NOȚIUNI INTRODUCTIVE	570
II. DISPOZIȚII GENERALE PRIVIND STABILIREA FILIAȚIEI. PREZUMȚIA DE PATERNITATE	570
1. Clasificarea filiației	570
2. Modurile de stabilire a filiației	571
3. Dovada filiației	571
4. Posesia de stat (folosirea stării civile)	571
5. Presumția de paternitate	573
6. Timpul legal al concepțiunii	574
III. RECUNOAȘTEREA COPILULUI	574
1. Noțiuni și caractere juridice	574
2. Felurile recunoașterii	575
3. Nulitatea recunoașterii	576
4. Contestarea recunoașterii	577
IV. ACȚIUNILE PRIVIND FILIAȚIA	577
1. Dispoziții comune privind acțiunile referitoare la filiație	577
2. Contestarea filiației	580
3. Acțiunea în stabilirea filiației față de mamă (în stabilirea maternității)	582
4. Acțiunea în stabilirea filiației față de tatăl din afara căsătoriei (în stabilirea paternității din afara căsătoriei)	583
5. Acțiunile privind filiația față de tatăl din căsătorie. Acțiunea în tăgada paternității	586
5.1. Considerații introductive	586
5.2. Trăsături specifice acțiunii în tăgada paternității, în funcție de titularul ei	586
5.3. Efectele admiterii acțiunii în tăgada paternității	590
 FIȘA NR. 11. OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE	 592
I. NOȚIUNE ȘI CARACTERE JURIDICE	592
II. PERSOANELE ÎNTRE CARE EXISTĂ OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE ȘI ORDINEA ÎN CARE ACEASTA SE DATOREAZĂ	593
1. Persoanele între care există obligația de întreținere	593
2. Ordinea în care se datorează obligația de întreținere	595
3. Particularități ale obligației de întreținere	595
III. CONDIȚIILE OBLIGAȚIEI DE ÎNTREȚINERE	596
IV. STABILIREA ȘI EXECUTAREA OBLIGAȚIEI DE ÎNTREȚINERE	598
 FIȘA NR. 12. AUTORITATEA PĂRINTEASCĂ	 603
I. NOȚIUNE. DURATA ȘI EXERCITAREA AUTORITĂȚII PĂRINTEȘTI	603
II. DREPTURILE ȘI ÎNDATORIRILE PĂRINTEȘTI	604

III. MODUL DE EXERCITARE A AUTORITĂȚII PĂRINTEȘTI _____	609
1. Regula și excepția _____	609
2. Exercițarea autorității părintești în caz de divorț sau în cazul copilului din afara căsătoriei, a cărui filiație a fost stabilită față de părinți _____	611
IV. DECĂDEREA DIN EXERCIȚIUL DREPTURILOR PĂRINTEȘTI _____	613
DREPTURILE REALE PRINCIPALE _____	615
FIȘA NR. 13. PATRIMONIUL _____	617
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	617
II. ELEMENTELE PATRIMONIULUI _____	617
1. Activul patrimonial _____	617
2. Pasivul patrimonial _____	618
III. CARACTERELE JURIDICE ALE PATRIMONIULUI _____	618
1. Este o universalitate juridică _____	618
2. Orice persoană are un patrimoniu _____	619
3. Este unic _____	619
4. Este divizibil _____	620
5. Este intransmisibil _____	622
IV. FUNCȚIILE PATRIMONIULUI _____	622
1. Constituie garanția comună a creditorilor chirografari _____	622
2. Explică și permite subrogația reală cu titlu universal _____	623
3. Explică și permite transmisiunea universală și transmisiunea cu titlu universal _____	625
FIȘA NR. 14. DREPTUL DE PROPRIETATE _____	626
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	626
II. DREPTUL DE PROPRIETATE PRIVATĂ _____	626
1. Noțiune _____	626
2. Titulari. Obiect. Moduri de dobândire _____	626
3. Conținutul juridic al dreptului de proprietate privată _____	628
3.1. Noțiune. Atributele dreptului de proprietate privată _____	628
3.2. Caracterele juridice ale dreptului de proprietate privată _____	629
4. Limitele exercitării dreptului de proprietate privată _____	630
4.1. Considerații generale. Categoriile de limite _____	630
4.2. Limite legale de interes privat stabilite de Codul civil _____	631
4.2.1. Limite referitoare la folosirea apelor _____	631
4.2.2. Picătura streșinii _____	633
4.2.3. Distanța și lucrările intermediare cerute pentru anumite construcții, lucrări și plantații _____	633

4.2.4. Limite privind vederea asupra proprietății vecinului	634
4.2.5. Limite referitoare la dreptul de trecere	634
4.2.5.1. <i>Considerații generale</i>	634
4.2.5.2. <i>Caracterele juridice ale dreptului de trecere</i>	636
4.2.5.3. <i>Acțiunea în justiție prin care se cere recunoașterea unui drept de trecere</i>	637
4.2.5.4. <i>Dreptul la despăgubire. Acțiunea în despăgubire</i>	637
4.2.5.5. <i>Stingerea dreptului de trecere</i>	638
4.2.5.6. <i>Problema răscumpărării dreptului de trecere</i>	639
4.3. Alte limite legale de interes privat/public stabilite de Codul civil	639
4.4. Limite convenționale (voluntare)	641
4.4.1. Clauza de inalienabilitate	641
4.4.1.1. <i>Considerații generale</i>	641
4.4.1.2. <i>Clauza de inalienabilitate expresă și clauza de inalienabilitate implicită</i>	642
4.4.1.3. <i>Invocarea clauzei de inalienabilitate</i>	642
4.4.1.4. <i>Condițiile speciale de valabilitate</i>	643
4.4.1.5. <i>Opozabilitatea clauzei de inalienabilitate</i>	644
4.4.1.6. <i>Efectele clauzei de inalienabilitate</i>	644
4.4.1.7. <i>Sanctiunea nerespectării clauzei de inalienabilitate</i>	645
4.4.1.8. <i>Încetarea efectelor clauzei de inalienabilitate înainte de împlinirea termenului</i>	646
5. Regimul juridic al imobilelor proprietate privată	646
5.1. Realizarea și desființarea construcțiilor	646
5.1.1. <i>Considerații generale</i>	646
5.1.2. <i>Amenajarea teritoriului</i>	646
5.1.2.1. <i>Considerații generale</i>	646
5.1.2.2. <i>Urbanismul</i>	647
5.2. Înscriserea în cartea funciară a dreptului de proprietate asupra construcțiilor	662
5.3. Circulația juridică a imobilelor proprietate privată	664
5.3.1. <i>Reguli generale</i>	664
5.3.2. <i>Reguli privind dobândirea dreptului de proprietate asupra imobilelor situate în România de către persoanele fizice sau juridice străine și apatrizi</i>	665
5.3.3. <i>Forma ad validitatem a actelor juridice de înstrăinare a imobilelor și înscrierea acestora în cartea funciară</i>	667
5.3.4. <i>Cerințe speciale privind înstrăinarea imobilelor</i>	667
5.3.5. <i>Dreptul de preempțiune (drept prioritar la cumpărare)</i>	671
5.3.5.1. <i>Noțiune. Reguli generale</i>	671

5.3.5.2. Preempțiunea reglementată prin legi (norme juridice) speciale _____	671
III. DREPTUL DE PROPRIETATE PUBLICĂ _____	673
1. Noțiune _____	673
2. Titularii dreptului de proprietate publică _____	674
3. Obiectul dreptului de proprietate publică _____	674
3.1. Criterii de apartenență la domeniul public _____	674
3.2. Principalele reglementări privind bunurile proprietate publică _____	674
3.3. Regimul juridic al unor categorii de bunuri proprietate publică _____	676
3.4. Delimitarea domeniului public național, județean și local. Criterii. Transferul bunurilor _____	676
4. Caracterele juridice specifice dreptului de proprietate publică _____	677
5. Modurile de dobândire a dreptului de proprietate publică _____	678
5.1. Exproprierea pentru cauză de utilitate publică _____	678
5.1.1. Considerații generale _____	678
5.1.2. Exproprierea în sistemul Legii nr. 33/1994 _____	680
5.1.2.1. Declararea utilității publice _____	681
5.1.2.2. Măsurile premergătoare exproprierii _____	683
5.1.2.3. Exproprierea propriu-zisă și stabilirea despăgubirilor _____	684
5.1.3. Exproprierea în sistemul Legii nr. 255/2010 _____	688
6. Exercitarea dreptului de proprietate publică _____	699
6.1. Considerații generale _____	699
6.2. Dreptul de administrare _____	702
6.2.1. Titularii și caracterele dreptului de administrare _____	702
6.2.2. Natura juridică a dreptului de administrare _____	703
6.2.2.1. Categoriile de raporturi juridice _____	703
6.2.2.2. Natura juridică mixtă și conținutul juridic al dreptului de administrare _____	704
6.2.3. Încetarea dreptului de administrare _____	706
6.3. Concesionarea bunurilor proprietate publică _____	706
6.3.1. Noțiunea și definiția legală a contractului de concesiune _____	706
6.3.2. Stabilirea cadrului juridic incident _____	707
6.3.3. Particularități privind contractul de concesiune _____	707
6.3.4. Acțiunile în justiție _____	714
6.4. Închirierea bunurilor proprietate publică _____	714
6.5. Dreptul de folosință gratuită _____	716
7. Încetarea dreptului de proprietate publică _____	718

**FIȘA NR. 15. MODALITĂȚILE JURIDICE ALE DREPTULUI DE PROPRIETATE
PRIVATĂ**

PRIVATĂ	720
I. CONSIDERAȚII GENERALE	720
II. PROPRIETATEA COMUNĂ	720
1. Noțiunea și formele proprietății comune	720
2. Dreptul de proprietate comună pe cote-părți (coproprietatea)	721
2.1. Noțiune și caractere juridice. Clasificare. Presumția de coproprietate	721
2.2. Coproprietatea obișnuită	722
2.2.1. Noțiune. Izvoare. Titulari. Presumția de egalitate a cotelor-părți	722
2.2.2. Exercițarea posesiei asupra bunului aflat în coproprietate	722
2.2.3. Drepturile coproprietarilor cu privire la întregul bun	723
2.2.3.1. <i>Actele materiale (actele privind exercițarea atributului folosinței)</i>	723
2.2.3.2. <i>Actele juridice</i>	725
2.2.4. Contractul de administrare a coproprietății	727
2.2.5. Drepturile coproprietarilor cu privire la cota-parte proprie din drept	728
2.2.6. Acțiunile în justiție	728
2.2.7. Obligațiile coproprietarilor	730
2.2.8. Încetarea coproprietății obișnuite	731
2.3. Coproprietatea forțată	731
2.3.1. Noțiune și obiect	731
2.3.2. Drepturile și obligațiile coproprietarilor	732
2.3.3. Coproprietatea asupra părților comune din clădirile cu mai multe etaje sau apartamente având proprietari diferiți	733
2.3.3.1. <i>Noțiune</i>	733
2.3.3.2. <i>Exercițarea dreptului de folosință</i>	734
2.3.3.3. <i>Situația distrugerii clădirii</i>	736
2.3.3.4. <i>Încetarea destinației de folosință comună</i>	737
2.3.4. Coproprietatea asupra despărțiturilor comune	738
2.3.4.1. <i>Noțiune. Presumția de comunitate (coproprietate)</i>	738
2.3.4.2. <i>Reguli privind despărțiturile comune</i>	738
2.3.5. Coproprietatea asupra bunurilor care constituie amintiri de familie	740
3. Proprietatea comună în devălmășie	740
4. Partajul	741
4.1. Noțiune. Enumerarea felurilor partajului	741
4.2. Formele de coproprietate în care partajul se poate realiza	742

4.3. Felurile partajului. Forma actului în care partajul se poate realiza _____	743
4.4. Imprescriptibilitatea partajului _____	743
4.5. Suspendarea partajului _____	744
4.6. Modurile de împărțire _____	744
4.6.1. Reguli procedurale privind modurile de împărțire _____	744
4.6.2. Reguli privind partajul judiciar _____	745
4.7. Stingerea datoriilor și situația creditorilor _____	745
4.7.1. Stingerea datoriilor născute în legătură cu bunul comun _____	745
4.7.2. Executarea silită privitoare la bunul comun. Drepturile creditorilor _____	746
4.8. Efectele partajului _____	747
III. PROPRIETATEA PERIODICĂ, PROPRIETATEA REZOLUBILĂ ȘI PROPRIETATEA ANULABILĂ _____	749
1. Proprietatea periodică _____	749
2. Proprietatea rezolubilă _____	752
3. Proprietatea anulabilă _____	752
FIȘA NR. 16. ACȚIUNEA ÎN REVENDICARE _____	753
I. ASPECTE GENERALE _____	753
1. Noțiuni și caractere juridice _____	753
2. Delimitarea acțiunii în revendicare de alte acțiuni _____	754
2.1. Acțiunea în revendicare și acțiunea posesorie _____	754
2.2. Acțiunea în revendicare și acțiunea confesorie _____	755
2.3. Acțiunea în revendicare și acțiunea negatorie _____	756
2.4. Acțiunea în revendicare și acțiunea în grănițuire _____	756
2.5. Acțiunea în revendicare și acțiunea în constatare _____	758
2.6. Acțiunea în revendicare și acțiunea în evacuare _____	759
2.7. Acțiunea în revendicare și petiția de ereditate _____	760
3. Calitatea procesuală _____	761
3.1. Calitatea procesuală activă _____	761
3.2. Calitatea procesuală pasivă _____	764
3.3. Aspecte procesuale _____	765
II. ACȚIUNEA ÎN REVENDICARE IMOBILIARĂ _____	766
1. Proba dreptului de proprietate _____	766
1.1. Considerații introductive _____	766
1.2. Situații de distins în funcție de modul de dobândire a dreptului de proprietate asupra imobilului revendicat _____	767
1.3. Noțiunea de titlu în materia acțiunii în revendicare _____	768
1.4. Situații posibile _____	770
1.4.1. Precizări prealabile _____	770
1.4.2. Enumerarea ipotezelor posibile _____	771

1.4.3. Situația în care ambele părți dețin un titlu _____	772
1.4.4. Situația în care numai una dintre părți are un titlu _____	774
1.4.5. Situația în care niciuna dintre părți nu are un titlu _____	775
2. Imprescriptibilitatea acțiunii în revendicare imobiliară _____	775
2.1. Acțiunea în revendicare imobiliară întemeiată pe dreptul de proprietate privată _____	775
2.2. Acțiunea în revendicare întemeiată pe dreptul de proprietate publică _____	775
III. ACȚIUNEA ÎN REVENDICARE MOBILIARĂ _____	776
1. Situații de distins _____	776
2. Ipoteza reglementată de art. 937 alin. (1) C.civ. _____	776
2.1. Precizări prealabile _____	776
2.2. Condiții _____	777
3. Revendicarea de la terțul dobânditor de bună-credință a bunului mobil pierdut sau furat _____	779
4. Revendicarea bunului mobil de la hoț, de la gășitorul care nu s-a conformat dispozițiilor art. 942 și urm. C.civ. sau de la terțul dobânditor de rea-credință _____	780
5. Ipoteza în care gășitorul bunului mobil s-a conformat dispozițiilor art. 942 și urm. C.civ. _____	781
IV. EFECTELE ADMITERII ACȚIUNII ÎN REVENDICARE _____	782
1. Precizări introductive _____	782
2. Efectele între părți _____	783
2.1. Restituirea lucrului _____	783
2.2. Restituirea produselor și a fructelor _____	786
2.3. Suportarea cheltuielilor făcute de către posesor cu lucrul pe care îl restituie _____	787
2.4. Dreptul de retenție _____	788
3. Opozabilitatea față de terți _____	788
FIȘA NR. 17. DEZMEMBRĂMINTELE DREPTULUI DE PROPRIETATE PRIVATĂ _____	790
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	790
1. Noțiune. Domeniu de aplicare. Caractere juridice. Enumerare _____	790
II. DREPTUL DE SUPERFICIE _____	791
1. Noțiune și caractere juridice _____	791
2. Constituirea dreptului de superficie _____	793
3. Exercițarea dreptului de superficie _____	795
3.1. Limitele și condițiile de exercitare a dreptului _____	795
3.2. Drepturile și obligațiile superficiarului și ale proprietarului terenului _____	795
3.2.1. Drepturile și obligațiile superficiarului _____	795
3.2.2. Drepturile și obligațiile proprietarului terenului _____	796

3.2.3. Prestația datorată de superficial proprietarului terenului în cazul superficiei constituite cu titlu oneros _____	797
3.2.4. Acțiunile pe care le poate exercita superficialarul _____	797
4. Stingerea dreptului de superficie _____	797
III. DREPTUL DE UZUFRACT _____	800
1. Noțiune și caractere juridice _____	800
2. Constituirea dreptului de uzufruct _____	801
2.1. Domeniul de aplicare (obiectul uzufructului). Titularul dreptului de uzufruct _____	801
2.2. Modalități de constituire _____	802
2.3. Durata uzufructului _____	802
3. Efectele uzufructului _____	803
3.1. Drepturile uzufructuarului _____	803
3.2. Obligațiile uzufructuarului _____	807
3.3. Drepturile nudului proprietar _____	810
3.4. Obligațiile nudului proprietar _____	810
4. Stingerea uzufructului _____	811
IV. DREPTUL DE UZ ȘI DREPTUL DE ABITAȚIE _____	813
1. Noțiune _____	813
2. Asemănări și deosebiri între dreptul de uz și dreptul de abitație _____	813
V. DREPTUL DE SERVITUTE _____	814
1. Noțiune și caractere juridice _____	814
2. Clasificarea servituțiilor _____	815
3. Constituirea servituției _____	816
4. Exercițarea dreptului de servitute _____	816
4.1. Drepturile și obligațiile proprietarului fondului dominant _____	816
4.2. Drepturile și obligațiile proprietarului fondului aservit _____	817
4.3. Exercițarea servituției în caz de împărțire a fondurilor _____	818
5. Stingerea servituțiilor _____	818
FIȘA NR. 18. POSESIA _____	821
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	821
1. Noțiune _____	821
2. Elementele constitutive ale posesiei _____	821
3. Delimitarea posesiei, ca stare de fapt, de alte situații juridice _____	822
3.1. Posesia, ca stare de fapt, și posesia, ca stare de drept (ca atribut al unui drept real principal) _____	822
3.2. Posesia și detenția precară _____	823
3.3. Intervertirea detenției precare în posesie _____	824
4. Dobândirea și pierderea posesiei _____	824
II. VICIILE POSESIEI _____	825

III. EFECTELE POSESIEI _____	827
1. Precizări introductive _____	827
2. Posesia creează o prezumție de proprietate _____	828
3. Posesia de bună-credință conduce la dobândirea fructelor produse de bunul asupra căruia se exercită _____	829
4. Acțiunile posesorii _____	830
4.1. Noțiune. Feluri de acțiuni posesorii _____	830
4.2. Acțiunea posesorie generală (acțiunea în complângere) _____	830
4.3. Acțiunea posesorie specială (acțiunea în reintegrare) _____	831
4.4. Aspecte procesuale privind acțiunile posesorii _____	831
4.5. Luarea măsurilor pentru conservarea bunului asupra căruia se exercită posesia _____	833
FIȘA NR. 19. ACCESIUNEA _____	835
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	835
II. ACCESIUNEA IMOBILIARĂ NATURALĂ _____	835
1. Noțiune _____	835
2. Cazurile de accesiune imobiliară naturală prevăzute de Codul civil și regimul lor juridic _____	835
3. Natura juridică a unor termene prevăzute de Codul civil _____	837
III. ACCESIUNEA IMOBILIARĂ ARTIFICIALĂ _____	837
1. Considerații generale _____	837
2. Accesiunea imobiliară artificială ca prezumție de proprietate _____	838
3. Noțiunea de lucrări autonome și lucrări adăugate _____	839
4. Realizarea lucrării de către proprietarul imobilului cu materialele altei persoane _____	840
5. Realizarea unei lucrări autonome cu caracter durabil asupra imobilului altuia _____	841
6. Realizarea unei lucrări adăugate cu caracter durabil asupra imobilului altuia _____	843
7. Lucrările realizate parțial asupra imobilului autorului _____	844
8. Lucrările provizorii _____	845
9. Realizarea unei lucrări asupra imobilului altuia cu materialele unui terț _____	845
10. Aspecte care privesc atât pe autorul de bună-credință, cât și pe autorul de rea-credință _____	846
IV. ACCESIUNEA MOBILIARĂ _____	850
1. Noțiune _____	850
2. Confectionarea bunului mobil cu materialele altei persoane _____	850
3. Unirea a două bunuri mobile _____	851

FIȘA NR. 20. UZUCAPIUNEA	852
I. CONSIDERAȚII GENERALE	852
1. Noțiune și justificare	852
2. Bunurile care nu pot fi dobândite prin uzucapiune	852
3. Felurile uzucapiunii în sistemul Codului civil din 2009	853
4. Posesia utilă, condiție esențială a uzucapiunii	853
II. UZUCAPIUNEA IMOBILIARĂ EXTRATABULARĂ	856
III. UZUCAPIUNEA IMOBILIARĂ TABULARĂ	858
IV. UZUCAPIUNEA MOBILIARĂ	859
V. ASPECTE COMUNE UZUCAPIUNII EXTRATABULARE, TABULARE ȘI MOBILIARE	859
1. Joncțiunea posesiilor	859
2. Calculul termenului uzucapiunii	860
VI. INVOCAREA UZUCAPIUNII	861
1. Invocarea uzucapiunii imobiliare extratabulare	861
2. Invocarea uzucapiunii imobiliare tabulare	864
3. Invocarea uzucapiunii mobiliare	864
FIȘA NR. 21. PUBLICITATEA IMOBILIARĂ. CARTEA FUNCİARĂ	865
I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND PUBLICITATEA IMOBILIARĂ ȘI CARTEA FUNCİARĂ	865
II. PRINCIPIILE CĂRȚII FUNCİARE	868
III. ÎNSCRIERILE ÎN CARTEA FUNCİARĂ	878
1. Noțiune și clasificare	878
2. Înscrierile privind obiectul material al cărții funciare	878
3. Înscrierile privind obiectul juridic al cărții funciare	880
4. Procedura de înscriere în cartea funciară	892
IV. ACȚIUNILE ÎN JUSTIȚIE SPECIFICE CĂRȚII FUNCİARE	897
1. Noțiune și enumerare	897
2. Acțiunea în prestație tabulară	898
3. Acțiunea în justificare tabulară	901
4. Acțiunea în rectificare	903

LUCRARE COORDONATĂ DE GABRIEL BOROI

Fișe de drept civil

2. Obligațiile. Contractele. Moștenirea

Ediția a 8-a, revizuită și adăugită

Colectivul de autori: *Gabriel Boroi,*
Carla Alexandra Anghelescu, Ioana Nicolae

Editura
Stamangiu
2024

CUPRINS

OBLIGAȚIILE	1
FIȘA NR. 22. FAPTUL JURIDIC LICIT	3
I. GESTIUNEA DE AFACERI	3
1. Considerații prealabile	3
2. Condițiile gestiunii de afaceri	3
3. Efectele gestiunii de afaceri	5
3.1. Obligațiile gerantului	5
3.2. Obligațiile geratului	6
3.3. Ratificarea gestiunii	7
II. PLATA NEDATORATĂ	7
1. Considerații generale	7
2. Condițiile plății nedatorate	8
3. Efectele plății nedatorate	9
III. ÎMBOGĂȚIREA FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ	10
1. Considerații generale	10
2. Condiții pentru exercitarea acțiunii în restituire (<i>actio de in rem verso</i>)	11
3. Efectele îmbogățirii fără justă cauză	14
FIȘA NR. 23. RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ	15
I. CONSIDERAȚII GENERALE	15
1. Noțiune	15
2. Forme	15
II. CONDIȚIILE RĂSPUNDERII CIVILE DELICTUALE PENTRU FAPTA PROPRIE	16
1. Prejudiciul	17
1.1. Noțiune. Clasificare. Prejudiciul patrimonial și prejudiciul moral	17
1.2. Cerințele reparării prejudiciului	26
1.2.1. Prejudiciul să fie cert	26
1.2.2. Prejudiciul să nu fi fost reparat în prealabil de o terță persoană fizică sau juridică	27
1.3. Principiile reparării prejudiciului	28
1.3.1. Principiul posibilității reparării prejudiciului pe cale convențională	28
1.3.2. Principiul reparării integrale a prejudiciului	29
1.3.3. Principiul reparării în natură a prejudiciului	31
1.3.4. Principiul răspunderii solidare	31
1.4. Repararea prin echivalent a prejudiciului	32
1.4.1. Modalități de reparare prin echivalent a prejudiciului	32

1.4.2. Stabilirea despăgubirilor în cazul reparării prin echivalent a prejudiciului _____	34
2. Fapta ilicită _____	37
2.1. Noțiune _____	37
2.2. Fapta ilicită, element distinct al răspunderii civile delictuale _____	39
2.3. Cauzele care înlătură caracterul ilicit al faptei prejudiciabile _____	39
2.3.1. Precizări introductive _____	39
2.3.2. Legitima apărare _____	40
2.3.3. Starea de necesitate _____	40
2.3.4. Îndeplinirea unei activități impuse ori permise de lege sau ordinul superiorului _____	41
2.3.5. Divulgarea secretului comercial impusă de anumite împrejurări _____	43
2.3.6. Exercițarea normală a unui drept subiectiv _____	43
2.3.7. Consimțământul victimei _____	45
3. Raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu _____	46
4. Vinovăția _____	48
4.1. Noțiunea și structura vinovăției _____	48
4.2. Formele și modalitățile vinovăției _____	49
4.3. Criterii pentru stabilirea vinovăției _____	51
4.4. Discernământul (capacitatea delictuală) _____	51
4.5. Cauzele care înlătură vinovăția _____	53
5. Aspecte specifice privind răspunderea civilă delictuală a persoanei juridice pentru fapta sa proprie _____	56
5.1. Particularități privind condițiile răspunderii persoanei juridice pentru fapta proprie _____	56
5.2. Efectele răspunderii persoanei juridice _____	58
III. RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ INDIRECTĂ _____	58
1. Răspunderea pentru fapta altuia _____	58
1.1. Răspunderea pentru fapta minorului sau a persoanei care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	58
1.1.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	58
1.1.2. Fundamentarea răspunderii pentru fapta minorului sau a celui care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	60
1.1.3. Condițiile răspunderii pentru fapta minorului sau a celui care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	61
1.1.4. Efectele răspunderii pentru fapta minorului sau a celui care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială _____	63
1.1.5. Corelația dintre răspunderea părinților sau a tutorelui și răspunderea altei persoane care avea obligația de supraveghere a minorului _____	64

1.2. Răspunderea comitentului pentru fapta prepusului _____	64
1.2.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	64
1.2.2. Condițiile răspunderii comitentului pentru fapta prepusului _____	67
1.2.3. Efectele răspunderii comitentului pentru fapta prepusului _____	69
1.2.3.1. Efectele răspunderii comitentului în raporturile dintre comitent și victima prejudiciului _____	69
1.2.3.2. Efectele răspunderii comitentului în raporturile dintre comitent și prepus. Regresul comitentului _____	70
1.2.4. Corelația dintre răspunderea părinților și răspunderea comitentului _____	73
2. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animale sau de lucruri _____	73
2.1. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general _____	73
2.1.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	73
2.1.2. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general. Cauze exoneratoare de răspundere _____	76
2.1.3. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general _____	78
2.1.4. Corelația cu alte forme de răspundere _____	78
2.2. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animale _____	79
2.2.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	79
2.2.2. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale. Cauzele exoneratoare de răspundere _____	80
2.2.3. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale _____	81
2.3. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin ruina edificiului _____	82
2.3.1. Reglementare. Domeniul de aplicare _____	82
2.3.2. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate prin ruina edificiului. Cauzele exoneratoare de răspundere _____	82
2.3.3. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate prin ruina edificiului _____	83
2.4. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin căderea sau aruncarea din imobil a unui lucru _____	84
IV. ACȚIUNEA ÎN REPARAREA PAGUBEI CAUZATE PRINTR-O FAPTĂ ILICITĂ. ASPECTE PROCESUALE _____	84
V. ASPECTE PARTICULARE _____	88
FIȘA NR. 24. EXECUTAREA OBLIGAȚIILOR _____	100
I. PLATA _____	100
1. Considerații generale _____	100
2. Subiectele plății _____	100
2.1. Persoanele care pot face plata _____	100
2.2. Persoanele care pot primi plata _____	102

3. Condițiile și obiectul plății _____	103
3.1. Condițiile plății _____	103
3.2. Obiectul plății. Obligațiile debitorului _____	104
4. Data plății _____	106
5. Locul plății _____	107
6. Suportarea cheltuielilor pentru efectuarea plății _____	108
7. Dovada plății _____	108
8. Imputația plății _____	110
9. Punerea în întârziere a creditorului _____	112
9.1. Noțiune. Cazurile de punere în întârziere a creditorului _____	112
9.2. Procedura prin care debitorul se liberează de obligație _____	113
9.3. Efectele punerii în întârziere a creditorului _____	114
II. EXECUTAREA SILITĂ A OBLIGAȚIILOR _____	115
1. Considerații prealabile _____	115
2. Executarea silită în natură _____	117
2.1. Principiul executării silite în natură _____	117
2.2. Executarea în natură a obligațiilor în funcție de obiectul lor _____	118
3. Executarea prin echivalent _____	120
3.1. Natura juridică a executării obligațiilor prin echivalent _____	120
3.2. Condițiile acordării de despăgubiri _____	123
3.3. Fapta ilicită _____	123
3.4. Prejudiciul _____	125
3.5. Raportul de cauzalitate _____	126
3.6. Vinovăția _____	127
3.7. Punerea în întârziere a debitorului _____	129
3.8. Clauzele cu privire la răspundere _____	132
3.9. Evaluarea despăgubirilor _____	133
3.9.1. Evaluarea judiciară _____	133
3.9.2. Evaluarea convențională _____	136
3.9.2.1. <i>Determinarea de către părți a întinderii prejudiciului și a cuantumului despăgubirilor înainte ca acesta să se fi produs</i> _____	136
3.9.3. Evaluarea legală _____	141
4. Rezoluțiunea _____	145
4.1. Considerații generale _____	145
4.2. Rezoluțiunea judiciară _____	147
4.2.1. Condițiile rezoluțiunii judiciare _____	147
4.3. Rezoluțiunea unilaterală _____	149
4.4. Rezoluțiunea de drept _____	151
4.5. Rezoluțiunea convențională _____	151
4.6. Efectele rezoluțiunii _____	153

5. Rezilierea _____	154
5.1. Noțiune _____	154
5.2. Comparație între rezoluțiune și reziliere _____	154
6. Cauze justificate de neexecutare a obligațiilor contractuale _____	155
6.1. Considerații generale _____	155
6.2. Excepția de neexecutare (<i>exceptio non adimpleti contractus</i>) _____	156
6.3. Imposibilitatea de executare _____	158
III. MIJLOACELE DE PROTECȚIE A DREPTURILOR CREDITORILOR _____	159
1. Creditorii chirografari _____	159
2. Măsurile conservatorii _____	160
3. Acțiunea oblică _____	160
3.1. Noțiune și caracterizare generală _____	160
3.2. Domeniul de aplicare _____	161
3.3. Condițiile exercitării acțiunii oblice _____	162
3.4. Efectele acțiunii oblice _____	163
4. Acțiunea revocatorie (pauliană) _____	164
4.1. Noțiune și domeniul de aplicare _____	164
4.2. Condițiile exercitării acțiunii revocatorii _____	165
4.3. Efectele admiterii acțiunii revocatorii _____	168
4.4. Comparație între acțiunea oblică și acțiunea revocatorie _____	169
4.5. Comparație între acțiunea în simulație și acțiunea revocatorie _____	170

FIȘA NR. 25. TRANSMISIUNEA, TRANSFORMAREA ȘI STINGEREA

OBLIGAȚIILOR _____	172
I. TRANSMISIUNEA OBLIGAȚIILOR _____	172
1. Precizări prelabile _____	172
2. Cesiunea de creanță _____	172
2.1. Noțiunea și funcțiile cesiunii de creanță. Deosebiri față de cesiunea contractului _____	172
2.2. Felurile cesiunii de creanță _____	173
2.2.1. Cesiunea de creanță cu titlu oneros și cesiunea de creanță cu titlu gratuit _____	173
2.2.2. Cesiunea de creanță totală și cesiunea de creanță parțială _____	174
2.3. Condițiile cesiunii de creanță _____	175
2.3.1. Condițiile de fond ale cesiunii de creanță _____	175
2.3.1.1. <i>Obiectul cesiunii de creanță. Creanțele incesibile</i> _____	175
2.3.2. Condițiile de formă ale cesiunii de creanță _____	177
2.4. Publicitatea cesiunii de creanță _____	178
2.5. Efectele cesiunii de creanță _____	181
2.5.1. Considerații generale _____	181
2.5.2. Efectele cesiunii de creanță între părți _____	181
2.5.2.1. <i>Strămutarea dreptului de creanță</i> _____	181
2.5.2.2. <i>Obligația de garanție</i> _____	184

2.5.3. Efectele cesiunii de creanță față de terți _____	187
2.5.3.1. Efectele cesiunii de creanță față de debitorul cedat _____	187
2.5.3.2. Efectele cesiunii de creanță față de ceilalți terți _____	188
2.6. Cesiunea unei creanțe constatate printr-un titlu nominativ, la ordin sau la purtător _____	189
3. Subrogația personală _____	191
3.1. Noțiunea și felurile subrogației personale _____	191
3.2. Subrogația legală (de drept) _____	191
3.3. Subrogația convențională _____	193
3.3.1. Subrogația consimțită de creditor _____	193
3.3.2. Subrogația consimțită de debitor _____	193
3.4. Efectele subrogației personale _____	194
4. Preluarea datoriei _____	195
4.1. Considerații generale _____	195
4.2. Condițiile preluării datoriei _____	196
4.3. Efectele preluării datoriei _____	197
4.3.1. Efectele între părțile preluării datoriei _____	197
4.3.2. Efectele față de creditor _____	197
4.4. Ineficacitatea preluării de datorie _____	199
II. TRANSFORMAREA OBLIGAȚIILOR _____	200
1. Novația _____	200
1.1. Noțiunea și felurile novației _____	200
1.2. Condițiile novației _____	201
1.3. Efectele novației _____	203
III. STINGEREA OBLIGAȚIILOR _____	205
1. Considerații generale _____	205
2. Compensația _____	205
2.1. Noțiune și domeniul de aplicare _____	205
2.2. Felurile compensației _____	206
2.3. Efectele compensației _____	209
3. Confuziunea _____	211
3.1. Noțiune și domeniul de aplicare _____	211
3.2. Efectele confuziunii _____	212
3.3. Desființarea confuziunii _____	213
4. Darea în plată _____	213
4.1. Noțiunea și condițiile dării în plată _____	213
4.2. Efectele dării în plată _____	214
5. Remiterea de datorie _____	215
5.1. Noțiune _____	215
5.2. Clasificarea remiterii de datorie _____	216
5.3. Proba remiterii de datorie _____	216
5.4. Efectele remiterii de datorie _____	216

6. Imposibilitatea fortuită de executare _____	218
6.1. Noțiune și condiții _____	218
6.2. Efecte _____	219
FIȘA NR. 26. RESTITUIREA PRESTAȚIILOR _____	220
I. ASPECTE GENERALE _____	220
1. Reglementare. Condiții. Forme _____	220
2. Cauzele restituirii prestațiilor _____	222
3. Persoanele îndreptățite la restituirea prestațiilor _____	225
4. Obligația de restituire _____	226
II. EFECTELE RESTITUIRII PRESTAȚIILOR ÎNTRE PĂRȚI _____	227
III. ACȚIUNEA ÎN RESTITUIREA PRESTAȚIILOR _____	235
IV. EFECTELE RESTITUIRII PRESTAȚIILOR FAȚĂ DE TERȚI _____	236
FIȘA NR. 27. FIDEIUSIUNEA _____	237
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	237
1. Noțiune. Natura contractuală a fideiusiunii _____	237
2. Caracterele juridice ale contractului de fideiusiune _____	238
II. CONDIȚIILE DE VALABILITATE ALE CONTRACTULUI DE FIDEIUSIUNE _____	241
III. OBIECTUL FIDEIUSIUNII _____	241
IV. LIMITELE ȘI ÎNTINDEREA FIDEIUSIUNII _____	242
V. PĂRȚILE CONTRACTULUI DE FIDEIUSIUNE _____	243
1. Părțile raportului juridic de garanție personală (fideiusiune) _____	243
2. Părțile contractului de fideiusiune _____	243
VI. FELURILE FIDEIUSIUNII _____	244
1. Clasificarea fideiusiunii _____	244
2. Fideiusiunea obligatorie _____	244
3. Fideiusiunea asimilată _____	246
VII. EFECTELE FIDEIUSIUNII _____	247
1. Efecte între creditor și fideiusor _____	247
2. Efecte între debitor și fideiusor _____	251
VIII. ÎNCETAREA FIDEIUSIUNII _____	255
1. Considerații generale _____	255
2. Clasificarea modurilor de încetare a fideiusiunii _____	255
3. Stingerea fideiusiunii prin unul dintre modurile generale de stingere a obligațiilor _____	255
3.1. Moduri generale de stingere a obligației de fideiusiune _____	255
3.2. Compensația creanței _____	256
3.3. Confuziunea _____	256
3.4. Darea în plată _____	257
3.5. Novația _____	257
3.6. Remiterea de datorie _____	258

3.7. Imposibilitatea fortuită de executare _____	259
3.8. Prescripția obligației de fideiusiune și a obligației principale _____	259
4. Stingerea fideiusiunii prin unul dintre modurile specifice de stingere a obligației de fideiusiune _____	259
4.1. Liberarea fideiursorului prin fapta creditorului _____	260
4.2. Liberarea fideiursorului pentru obligațiile viitoare sau nedeterminate _____	261
4.3. Stingerea fideiusiunii prin decesul fideiursorului _____	261
4.4. Stingerea fideiusiunii la împlinirea termenului obligației principale _____	262
4.5. Stingerea fideiusiunii prin încetarea funcției deținute de către debitorul principal _____	263
4.6. Stingerea fideiusiunii în cazul preluării datoriei _____	264
FIȘA NR. 28. IPOTECA _____	265
I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND DREPTUL DE IPOTECĂ _____	265
1. Noțiune și caractere juridice _____	265
2. Operațiunile asimilate _____	267
3. Clasificarea ipotecilor _____	269
4. Obiectul ipotecii _____	270
5. Întinderea dreptului de ipotecă. Reguli generale _____	271
II. EFECTELE IPOTECII. REGULI GENERALE _____	274
1. Efectele ipotecii față de constituitorul ipotecii _____	274
2. Efectele ipotecii față de creditorul ipotecar _____	277
3. Efectele ipotecii față de terții dobânditori ai unui bun ipotecat _____	279
III. IPOTECILE CONVENȚIONALE (IMOBILIARE ȘI MOBILIARE). REGULI GENERALE _____	280
IV. IPOTECA IMOBILIARĂ _____	288
1. Constituirea ipotecii imobiliare _____	288
2. Efectele specifice ipotecilor imobiliare. Clauzele de inalienabilitate _____	294
3. Ipotecile imobiliare legale _____	295
V. IPOTECA MOBILIARĂ _____	303
1. Constituirea ipotecilor mobiliare _____	303
2. Efectele (între părți) specifice ipotecilor mobiliare _____	318
3. Perfectarea ipotecilor mobiliare _____	322
4. Publicitatea ipotecilor mobiliare _____	325
4.1. Formalitățile prin care se realizează publicitatea _____	325
4.2. Înscrierea ipotecilor mobiliare _____	327
5. Particularități privind ipotecile asupra creanțelor _____	331
VI. CONCURSUL ÎNTRE CREDITORII IPOTECARI _____	337
VII. STINGEREA IPOTECILOR _____	345
VIII. ASPECTE PARTICULARE _____	350

CONTRACTELE	353
FIȘA NR. 29. CONTRACTUL DE VÂNZARE	355
I. CONSIDERAȚII GENERALE	355
1. Noțiune	355
2. Caractere juridice	356
II. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE VÂNZARE	358
1. Capacitatea de a contracta	359
1.1. Considerații generale	359
1.2. Incapacități speciale de a cumpăra și incapacități speciale de a vinde	360
1.3. Calitatea procesuală activă	366
2. Consimțământul	366
2.1. Considerații generale	366
2.2. Promisiunea unilaterală de vânzare sau de cumpărare și promisiunea bilaterală de vânzare (antecontractul de vânzare)	366
2.2.1. Noțiune	366
2.2.2. Aspecte comune privind promisiunea unilaterală de vânzare sau de cumpărare și promisiunea bilaterală de vânzare	370
2.2.3. Efecte specifice în caz de neîndeplinire a obligațiilor asumate prin promisiunea de vânzare	370
2.2.4. Deosebiri ale promisiunii unilaterale de vânzare sau de cumpărare și ale promisiunii bilaterale de vânzare față de contractul de vânzare	382
2.3. Aspecte privind arvuna și contractul de vânzare	383
2.4. Pactul de opțiune privind contractul de vânzare	385
2.5. Problema pactului de preferință	389
2.6. Dreptul de preempțiune	389
3. Obiectul contractului de vânzare	397
3.1. Considerații generale privind obiectul contractului și obiectul obligației	397
3.2. Bunul vândut	398
3.2.1. Condiții	398
3.3. Prețul	402
3.3.1. Condițiile prețului	402
III. EFECTELE CONTRACTULUI DE VÂNZARE	406
1. Interpretarea clauzelor contractului de vânzare	406
2. Obligațiile vânzătorului	407
2.1. Obligația de a transmite proprietatea sau dreptul vândut	408
2.1.1. Principiul transmiterii imediate, de drept, a dreptului de proprietate	408

2.1.2. Excepții de la principiul transmiterii imediate a dreptului de proprietate _____	408
2.1.3. Efectele transmiterii proprietății _____	418
2.1.4. Riscul pieririi fortuite a bunului în cazul contractului de vânzare _____	419
2.2. Obligația de a preda bunul _____	419
2.3. Obligația de a-l garanta pe cumpărător pentru evicțiune _____	427
2.3.1. Aspecte generale _____	427
2.3.2. Modalitatea în care operează garanția și răspunderea pentru evicțiune după cum evicțiunea s-a produs sau nu _____	432
2.3.3. Întinderea garanției în situația în care evicțiunea s-a produs _____	434
2.3.4. Modificarea sau înlăturarea garanției pentru evicțiune prin convenția părților _____	437
2.4. Obligația de a-l garanta pe cumpărător pentru viciile ascunse ale bunului vândut _____	438
2.4.1. Considerații generale _____	438
2.4.2. Condițiile angajării răspunderii pentru vicii ascunse. Proba _____	439
2.4.3. Distincție între viciul ascuns și eroarea esențială cu privire la caracteristicile bunului _____	441
2.4.4. Modificarea sau înlăturarea garanției pentru vicii ascunse _____	443
2.4.5. Efectele garanției vânzătorului pentru vicii ascunse _____	443
2.4.5.1. Dreptul de opțiune al cumpărătorului _____	443
2.4.5.2. Procedura prealabilă a denunțării viciilor ascunse, pentru a se putea obține rezoluțiunea vânzării _____	444
2.4.5.3. Acțiunea în răspundere pentru vicii ascunse _____	445
2.5. Garanția pentru buna funcționare a bunului vândut _____	447
3. Obligațiile cumpărătorului _____	449
3.1. Obligația de plată a prețului _____	449
3.1.1. Aspecte generale _____	449
3.1.2. Mijloace juridice puse la îndemâna vânzătorului în caz de neplată a prețului _____	451
3.2. Obligația cumpărătorului de a prelua bunul de la vânzător _____	453
3.3. Obligația de a suporta cheltuielile vânzării _____	454
IV. VARIETĂȚI DE VÂNZARE _____	455
1. Vânzarea cu plata prețului în rate și rezerva proprietății _____	455
2. Vânzarea unei moșteniri _____	456
3. Vânzarea cu opțiune de răscumpărare _____	459
FIȘA NR. 30. CONTRACTUL DE DONAȚIE _____	462
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	462
1. Noțiuni și delimitări conceptuale _____	462

2. Caractere juridice _____	462
II. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE DONAȚIE _____	464
1. Capacitatea părților _____	464
1.1. Aspecte generale _____	464
1.2. Incapacități de a dispune prin donații _____	465
1.3. Incapacități speciale de a primi donații _____	468
2. Alte condiții de validitate, de fond _____	469
III. ÎNCHEIEREA CONTRACTULUI DE DONAȚIE. PARTICULARITĂȚI _____	472
1. Încheierea contractului de donație _____	472
2. Particularități privind încheierea donației între persoane absente _____	474
3. Promisiunea de donație _____	475
IV. PRINCIPIUL IREVOCABILITĂȚII DONAȚIILOR _____	476
V. VARIETĂȚI DE DONAȚII _____	478
1. Donațiile simulate _____	478
2. Donațiile indirecte _____	479
3. Darul manual _____	480
4. Donația cu sarcină _____	481
VI. PARTICULARITĂȚI PRIVIND DONAȚIA ÎNTRE SOȚI ȘI DONAȚIA FĂCUTĂ VIITORILOR SOȚI _____	481
VII. EFECTELE DONAȚIILOR _____	483
1. Obligațiile donatorului _____	483
2. Obligațiile donatarului _____	484
VIII. REVOCAREA DONAȚIEI _____	485
1. Dispoziții comune în materia revocării donației _____	485
2. Revocarea donației pentru ingraturdine _____	485
3. Revocarea donației pentru neexecutarea sarcinii _____	488
FIȘA NR. 31. CONTRACTUL DE LOCAȚIUNE _____	490
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	490
1. Noțiune. Felurile locațiunii _____	490
2. Caractere juridice _____	491
II. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE _____	492
1. Capacitatea părților _____	493
2. Consimțământul _____	493
3. Obiectul locațiunii _____	494
4. Durata contractului _____	495
5. Situația unor locațiuni succesive _____	496
6. Forma contractului de locațiune _____	496
III. EFECTELE CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE _____	497
1. Obligațiile locatorului _____	497
2. Obligațiile locatarului _____	501
IV. SUBLOCAȚIUNEA ȘI CESIUNEA CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE _____	506

V. ÎNCETAREA CONTRACTULUI DE LOCAȚIUNE _____	507
VI. CONTRACTUL DE ÎNCHIRIERE A LOCUINȚEI. REGULI PARTICULARE _____	512
1. Considerații generale _____	512
2. Încheierea contractului de închiriere a locuinței _____	513
3. Efectele contractului de închiriere a locuinței _____	519
3.1. Obligațiile locatorului _____	519
3.2. Obligațiile chiriașului _____	523
4. Subînchirierea și cesiunea contractului de închiriere a locuinței _____	527
5. Încetarea contractului de închiriere a locuinței _____	529
6. Închirierea locuințelor cu destinație specială _____	536
VII. CONTRACTUL DE ARENDARE. REGULI PARTICULARE _____	544
1. Considerații generale _____	544
2. Încheierea contractului de arendare _____	545
3. Efectele contractului de arendare _____	549
3.1. Asigurarea bunurilor arendate. Riscul pierii fortuite a bunurilor arendate. Riscul contractului _____	549
3.2. Obligațiile arendatorului _____	552
3.3. Obligațiile arendașului _____	553
4. Subarendarea și cesiunea contractului de arendare _____	556
5. Încetarea contractului de arendare _____	557
FIȘA NR. 32. CONTRACTUL DE MANDAT _____	559
I. DISPOZIȚII COMUNE TUTUROR FELURILOR DE MANDAT _____	559
1. Noțiuni și feluri. Puterea de a reprezenta _____	559
2. Caractere juridice _____	560
II. MANDATUL CU REPREZENTARE. MANDATUL DE OCROTIRE _____	561
1. Noțiuni și condiții de validitate ale contractului de mandat cu reprezentare _____	561
1.1. Noțiune, forma, acceptarea și dovada mandatului cu reprezentare _____	561
1.2. Capacitatea părților contractului de mandat cu reprezentare _____	563
1.3. Consimțământul părților contractului de mandat cu reprezentare _____	563
1.4. Cauza contractului de mandat cu reprezentare _____	564
1.5. Obiectul contractului de mandat cu reprezentare _____	564
1.6. Întinderea mandatului cu reprezentare _____	564
1.7. Durata mandatului cu reprezentare _____	566
2. Efectele contractului de mandat cu reprezentare între părți _____	566
2.1. Obligațiile mandatarului _____	566
2.2. Obligațiile mandantului _____	571
3. Efectele mandatului față de terți _____	573
4. Mandatul de ocrotire _____	575

5. Încetarea contractului de mandat cu reprezentare _____	582
5.1. Cauzele de încetare a contractului de mandat cu reprezentare _____	582
5.2. Aspecte comune ale încetării contractului de mandat _____	586
III. MANDATUL FĂRĂ REPREZENTARE _____	586
1. Noțiune _____	586
2. Efectele contractului de mandat fără reprezentare _____	587
IV. APLICAȚII ALE MANDATULUI FĂRĂ REPREZENTARE _____	588
1. Contractul de comision _____	588
1.1. Precizări prealabile _____	589
1.2. Noțiune și caractere juridice _____	589
1.3. Condiții de validitate ale contractului de comision _____	590
1.4. Forma și proba contractului de comision _____	591
1.5. Efectele contractului de comision _____	591
1.5.1. Efectele contractului în raporturile dintre comitent și comisionar _____	592
1.5.1.1. <i>Obligațiile comisionarului</i> _____	592
1.5.1.2. <i>Obligațiile comitentului</i> _____	594
1.5.2. Efectele executării contractului față de terți _____	595
1.6. Încetarea contractului de comision _____	596
2. Contractul de consignație _____	597
2.1. Precizări prealabile _____	597
2.2. Noțiune și caractere juridice _____	597
2.3. Condiții de validitate ale contractului de consignație _____	599
2.4. Efectele contractului de consignație _____	600
2.4.1. Obligațiile și drepturile consignantului _____	600
2.4.2. Obligațiile și drepturile consignatarului _____	602
2.4.3. Efectele executării contractului _____	604
2.5. Încetarea contractului de consignație _____	604
2.6. Deosebiri între contractul de consignație și contractul de comision _____	604
3. Contractul de expediție _____	605
3.1. Precizări prealabile _____	605
3.2. Noțiune și caractere juridice _____	606
3.3. Condiții de validitate ale contractului de expediție _____	607
3.4. Efectele contractului de expediție _____	607
3.4.1. Obligațiile expeditorului _____	608
3.4.2. Răspunderea expeditorului _____	609
3.4.3. Obligațiile comitentului _____	610
3.5. Încetarea contractului de expediție _____	612

FIȘA NR. 33. CONTRACTUL DE ÎMPRUMUT	613
I. CONSIDERAȚII GENERALE	613
II. ÎMPRUMUTUL DE FOLOSINȚĂ (COMODATUL)	613
1. Considerații generale	613
1.1. Noțiune	613
1.2. Caractere juridice	614
2. Condiții de validitate și dovada contractului de comodat	615
3. Efectele contractului	617
3.1. Obligațiile comodatarului	617
3.2. Obligațiile comodantului	622
4. Încetarea contractului de comodat	623
III. ÎMPRUMUTUL DE CONSUMAȚIE	624
1. Considerații generale	624
1.1. Noțiune	624
1.2. Caractere juridice	624
2. Condiții de validitate și dovada contractului de împrumut de consumație	625
3. Efectele împrumutului de consumație	626
4. Împrumutul cu dobândă	630
4.1. Considerații generale	630
4.2. Dobânda	630
5. Încetarea contractului de împrumut de consumație	635
IV. COMPARAȚIE ÎNTRE ÎMPRUMUTUL DE FOLOSINȚĂ ȘI ÎMPRUMUTUL DE CONSUMAȚIE	635
 FIȘA NR. 34. CONTRACTUL DE RENTĂ VIAGERĂ	 637
I. CONSIDERAȚII GENERALE	637
II. CARACTERE JURIDICE	638
III. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE RENTĂ VIAGERĂ	639
IV. EFECTELE CONTRACTULUI	640
1. Obligațiile credentierului	640
2. Obligațiile debentierului	640
 FIȘA NR. 35. CONTRACTUL DE ÎNȚEȚINERE	 642
I. CONSIDERAȚII GENERALE	642
1. Noțiune. Părțile contractului. Durata contractului	642
2. Caractere juridice	643
II. DELIMITAREA FAȚĂ DE ALTE CONTRACTE	645
1. Delimitarea contractului de întreținere față de contractul de rentă viageră	645
2. Delimitarea contractului de întreținere față de contractul de vânzare	645

III. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE ÎNTREȚINERE _____	646
IV. EFECTELE CONTRACTULUI DE ÎNTREȚINERE _____	648
1. Obligațiile creditorului _____	648
2. Obligațiile debitorului _____	648
V. ÎNCETAREA CONTRACTULUI DE ÎNTREȚINERE _____	650
FIȘA NR. 36. CONTRACTUL DE TRANZACȚIE _____	653
I. CONSIDERAȚII GENERALE _____	653
1. Noțiune și feluri _____	653
2. Caractere juridice _____	654
II. CONDIȚII DE VALIDITATE ALE CONTRACTULUI DE TRANZACȚIE _____	656
III. EFECTELE CONTRACTULUI DE TRANZACȚIE _____	658
IV. DESFIINȚAREA CONTRACTULUI DE TRANZACȚIE _____	659
MOȘTENIREA _____	663
FIȘA NR. 37. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND INSTITUȚIA MOȘTENIRII.	
CONDIȚIILE GENERALE ALE DREPTULUI DE A MOȘTENI _____	665
I. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND INSTITUȚIA MOȘTENIRII _____	665
1. Noțiunea de moștenire _____	665
2. Felurile moștenirii _____	666
3. Deschiderea moștenirii _____	670
II. CONDIȚIILE GENERALE ALE DREPTULUI DE A MOȘTENI _____	677
1. Enumerare _____	677
2. Capacitatea succesorală _____	677
2.1. Considerații generale _____	677
2.2. Persoanele care au capacitate succesorală _____	678
2.3. Persoanele care nu au capacitate succesorală _____	682
3. Nedemnitățile succesorală _____	683
3.1. Considerații generale _____	683
3.2. Nedemnitățile de drept _____	684
3.2.1. Persoanele nedemne de drept de a moșteni _____	684
3.2.2. Constatarea nedemnității de drept _____	686
3.3. Nedemnitățile judiciare _____	686
3.3.1. Persoanele care pot fi declarate nedemne _____	686
3.3.2. Declararea nedemnității judiciare _____	688
3.4. Deosebiri între nedemnitățile de drept și nedemnitățile judiciare _____	689
3.5. Efectele nedemnității succesorale _____	689
3.5.1. Considerații generale _____	689
3.5.2. Efectele nedemnității față de nedemn _____	690
3.5.3. Efectele nedemnității față de descendenții nedemnului _____	691

3.5.4. Efectele nedemnității față de terți _____	691
3.6. Înlăturarea efectelor nedemnității _____	693
4. Vocația la moștenire _____	693
4.1. Vocația succesorală legală și vocația succesorală testamentară. Dubla calitate (de moștenitor legal, de legatar sau de moștenitor legal și legatar) _____	693
4.2. Deosebiri între vocația succesorală legală și vocația succesorală testamentară _____	696
FIȘA NR. 38. MOȘTENIREA LEGALĂ _____	697
I. PRINCIPIILE GENERALE ALE DEVOLUȚIUNII LEGALE A MOȘTENIRII _____	697
1. Considerații generale privind devoluțiunea legală a moștenirii _____	697
2. Principiul chemării la moștenire a rudelor în ordinea claselor de moștenitori _____	697
2.1. Clasele de moștenitori legali _____	697
2.2. Chemarea la moștenire a soțului supraviețuitor _____	698
2.3. Concursul dintre două clase de moștenitori _____	698
3. Principiul proximității gradului de rudenie între moștenitorii din aceeași clasă _____	699
4. Principiul egalității între rudele din aceeași clasă și de același grad chemate la moștenire _____	699
II. REPREZENTAREA SUCCESORALĂ _____	700
1. Considerații generale _____	700
2. Domeniul de aplicare al reprezentării succesorală _____	700
3. Condițiile reprezentării succesorală _____	701
3.1. Cadrul general _____	701
3.2. Cel reprezentat să fie decedat (lipsit de capacitatea de a moșteni) sau nedemn (față de defunct) la data deschiderii moștenirii _____	701
3.3. Reprezentantul să îndeplinească condițiile generale pentru a-l moșteni pe <i>de cuius</i> _____	702
4. Modul în care operează reprezentarea succesorală _____	704
5. Efectele reprezentării succesorală _____	705
5.1. Efectul general al reprezentării succesorală _____	705
5.2. Efectul particular al reprezentării succesorală _____	706
5.2.1. Obligația la raport _____	706
5.2.2. Distanțiere între reprezentarea succesorală și retransmiterea dreptului de opțiune succesorală _____	707
III. DREPTURILE SUCCESORALE ALE SOȚULUI SUPRAVIEȚUITOR _____	708
1. Categoriile de drepturi ale soțului supraviețuitor _____	708
2. Condițiile dreptului de moștenire al soțului supraviețuitor _____	709

3. Comunitatea de bunuri și dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor _____	710
4. Cota succesorală a soțului supraviețuitor _____	711
5. Dreptul special de moștenire al soțului supraviețuitor _____	712
6. Dreptul de abitație al soțului supraviețuitor _____	714
IV. CLASELE DE MOȘTENITORI LEGALI _____	715
1. Clasa I de moștenitori legali. Descendenții _____	715
2. Clasa a II-a de moștenitori legali. Ascendenții privilegiați și colateralii privilegiați _____	718
2.1. Noțiuni. Vocația la moștenire _____	718
2.2. Ascendenții privilegiați _____	718
2.3. Colateralii privilegiați _____	720
2.4. Concursul clasei a II-a de moștenitori cu soțul supraviețuitor _____	722
2.4.1. Exemple _____	723
3. Clasa a III-a de moștenitori legali. Ascendenții ordinari _____	723
4. Clasa a IV-a de moștenitori legali. Colateralii ordinari _____	724
5. Caracterele juridice ale dreptului de moștenire al soțului supraviețuitor și al rudelor defunctului din cele patru clase de moștenitori legali _____	726
6. Aspecte particulare _____	727
FIȘA NR. 39. TESTAMENTUL _____	729
I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND TESTAMENTUL _____	729
II. CONDIȚIILE DE VALIDITATE ALE TESTAMENTULUI _____	736
1. Condițiile de fond _____	736
1.1. Capacitatea _____	736
1.2. Consimțământul _____	743
1.3. Obiectul _____	747
1.4. Cauza _____	748
2. Condițiile de formă _____	750
III. FORMELE TESTAMENTULUI _____	754
1. Considerații generale privind formele testamentului _____	754
2. Testamentele ordinare _____	755
2.1. Testamentul olograf _____	755
2.2. Testamentul autentic _____	764
3. Testamentele privilegiate _____	771
4. Alte forme testamentare _____	774
4.1. Testamentul sumelor și valorilor depozitate _____	774
4.2. Testamentul făcut în străinătate de un cetățean român _____	777
IV. LEGATUL _____	778
1. Noțiuni și caractere juridice. Desemnarea legatarului _____	778

2. Clasificarea legatelor _____	780
2.1. Criterii de clasificare _____	780
2.2. Clasificarea legatelor după obiectul lor _____	780
2.3. Clasificarea legatelor după criteriul modalităților care le afectează _____	790
3. Aspecte comune privind efectele legatelor _____	794
4. Ineficacitatea legatelor _____	795
4.1. Noțiune _____	795
4.2. Nulitatea legatelor _____	795
4.3. Revocarea legatelor _____	797
4.3.1. Reglementare. Forme _____	797
4.3.2. Revocarea voluntară expresă _____	798
4.3.3. Revocarea voluntară tacită _____	800
4.3.4. Revocarea judecătorească a legatelor _____	807
4.4. Caducitatea legatelor _____	810
4.5. Destinația bunurilor constituind obiectul unui legat ineficace _____	814
V. DEZMOȘTENIREA _____	817
1. Noțiune și reglementare _____	817
2. Felurile dezmoștenirii _____	817
3. Efectele dezmoștenirii _____	820
4. Nulitatea dezmoștenirii _____	824
VI. EXECUȚIUNEA TESTAMENTARĂ _____	824
1. Noțiune și natură juridică. Desemnarea executorului testamentar _____	824
2. Atribuțiile, puterile și drepturile executorului testamentar. Încetarea execuțiunii testamentare _____	827
3. Comparație între execuțiunea testamentară și mandatul de drept comun _____	830

FIȘA NR. 40. REZERVA SUCCESORALĂ. COTITATEA DISPONIBILĂ.

REDUCȚIUNEA LIBERALITĂȚILOR EXCESIVE _____	835
I. REZERVA SUCCESORALĂ ȘI COTITATEA DISPONIBILĂ _____	835
1. Rezerva succesorală _____	835
1.1. Considerații generale _____	835
1.2. Caracterele rezervei succesorale _____	836
1.3. Moștenitorii rezervatari și întinderea rezervei succesorale _____	837
1.3.1. Moștenitorii rezervatari și întinderea rezervei succesorale. Reguli generale _____	837
1.3.2. Rezerva soțului supraviețuitor _____	839
1.3.3. Rezerva descendenților _____	839
1.3.4. Rezerva ascendenților privilegiați _____	840
2. Cotitatea disponibilă _____	840
2.1. Noțiune _____	840

2.2. Cotitatea disponibilă specială a soțului supraviețuitor _____	840
2.3. Tabele _____	847
2.3.1. Tabel cu cotele succesoriale pentru ipoteza în care doar soțul supraviețuitor a fost gratificat _____	847
2.3.2. Tabel cu cotitatea disponibilă specială dacă de cuius a făcut liberalități și în favoarea altei (altor) persoane _____	850
2.3.3. Tabel cu cotele succesoriale pentru ipoteza în care de cuius a făcut liberalități în favoarea soțului supraviețuitor, precum și a altei (altor) persoane _____	851
II. CALCULUL MASEI SUCCESORALE, AL REZERVEI ȘI AL COTITĂȚII DISPONIBILE _____	853
1. Considerații generale _____	853
2. Activul brut și activul net al moștenirii _____	854
2.1. Activul brut _____	854
2.2. Activul net _____	854
3. Reunirea fictivă la activul net a donațiilor _____	855
3.1. Noțiuni _____	855
3.2. Reguli privind reunirea fictivă și stabilirea masei de calcul _____	855
3.2.1. Evaluarea bunurilor obiect al donațiilor supuse reunirii fictive _____	855
3.2.2. Donațiile supuse reunirii fictive _____	856
3.2.3. Ordinea operațiilor pentru stabilirea masei de calcul _____	857
III. REDUCȚIUNEA LIBERALITĂȚILOR EXCESIVE _____	858
1. Considerații generale _____	858
2. Căile de realizare a reducăunii _____	858
3. Ordinea și regulile reducăunii liberalităăților excesive _____	859
4. Efectele reducăunii liberalităăților excesive _____	864
5. Întregirea rezervei succesoriale _____	865
6. Reducaunea unor liberalități speciale _____	866
7. Imputarea liberalităăților _____	866

FIȘA NR. 41. TRANSMISIUNEA MOȘTENIRII. DISPOZIȚII GENERALE

REFERITOARE LA PARTAJUL SUCCESORAL _____	868
I. DREPTUL DE OPȚIUNE SUCCESORALĂ _____	868
1. Noțiuni generale, caracterele juridice și subiectele dreptului de opțiune succesorală _____	868
1.1. Noțiunile de opțiune succesorală și de succesibil. Transmisiunea succesorală provizorie _____	868
1.2. Caracterele juridice ale dreptului de opțiune succesorală _____	869
1.3. Subiectele dreptului de opțiune succesorală _____	872
1.3.1. Considerații generale _____	872
1.3.2. Moștenitorii legali _____	873

1.3.3. Legatarii _____	873
1.3.4. Vocația multiplă la moștenire _____	875
1.3.5. Creditorii succesibilului _____	878
2. Condițiile de validitate ale actului de opțiune succesorală _____	881
3. Termenul de opțiune succesorală _____	885
4. Exercițarea dreptului de opțiune succesorală _____	892
4.1. Acceptarea moștenirii _____	892
4.1.1. Noțiunea și felurile acceptării moștenirii _____	892
4.1.2. Acceptarea voluntară a moștenirii _____	892
4.1.3. Acceptarea forțată a moștenirii _____	901
4.1.4. Întocmirea inventarului și luarea măsurilor speciale de conservare a bunurilor succesorale _____	907
4.2. Renunțarea la moștenire _____	909
4.2.1. Noțiune și domeniul de aplicare _____	909
4.2.2. Condițiile renunțării la moștenire _____	909
4.2.3. Efectele renunțării la moștenire _____	913
II. SEZINA _____	914
III. PETIȚIA DE EREDITATE _____	920
IV. CERTIFICATUL DE MOȘTENITOR _____	924
V. DISPOZIȚII GENERALE REFERITOARE LA PARTAJUL SUCCESORAL _____	932

Fișe de drept civil

1. Partea generală. Persoanele. Familia. Drepturile reale principale

Ediția a 8-a, revizuită și adăugită

*Lucrare distinsă cu diploma de excelență
a Uniunii Juriștilor din România pe anul 2016*

- gajul pentru care formalitățile de deposedare sau de înregistrare au fost îndeplinite înainte de data intrării în vigoare a Codului civil din 2009 și pentru care condiția deposedării nu s-a pierdut până la data intrării în vigoare a noii reglementări este supus, în ceea ce privește ordinea de preferință, opozabilitatea și efectele față de terți, dispozițiilor legale existente la data deposedării debitorului sau la data înregistrării gajului [art. 187 alin. (2) LPA];
- drepturile de retenție înregistrate înainte de data intrării în vigoare a Codului civil din 2009 vor fi supuse, în ceea ce privește ordinea de preferință, opozabilitatea și efectele față de terți, dispozițiilor legale existente la data înregistrării lor [art. 189 alin. (2) LPA].

II. APLICAREA LEGII CIVILE ÎN SPAȚIU

Reguli aplicabile

- legea civilă, ca orice lege de altfel, acționează pe un anumit teritoriu;
- aplicarea legii civile în spațiu prezintă:
  - 1. un aspect intern:** vizează situația raporturilor juridice civile stabilite, pe teritoriul României, între subiecte de drept civil de cetățenie sau, după caz, de naționalitate română;
    - se rezolvă ținându-se cont de următoarea regulă: actele normative adoptate de autoritățile și instituțiile publice centrale se aplică pe întreg teritoriul țării, afară de cazul în care se prevede altfel [art. 7 alin. (1) C.civ.], iar actele normative adoptate, în condițiile legii, de autoritățile și instituțiile administrației publice locale se aplică numai în raza lor de competență teritorială [art. 7 alin. (2) C.civ.];
      - există însă și unele acte normative care sunt emise de organe centrale de stat, dar care se aplică doar pe o anumită parte a teritoriului național (*spre exemplu*, Legea nr. 84/1992 privind regimul zonelor libere, Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România etc.);
  - 2. un aspect internațional:** vizează ipoteza raporturilor juridice civile cu element de extraneitate, determinarea legii civile aplicabile urmând a se realiza ținându-se seama de normele conflictuale ale dreptului internațional privat cuprinse în cartea a VII-a a Codului civil din 2009 (art. 8 C.civ.).

III. APLICAREA LEGII CIVILE ASUPRA PERSOANELOR

Reguli aplicabile

- destinatarii legii civile sunt subiectele de drept civil, deci persoanele fizice și persoanele juridice;
- unul dintre principiile generale ale dreptului civil îl reprezintă egalitatea în fața legii civile, însă egalitatea (și generalitatea) acțiunii legii civile asupra persoanelor nu trebuie să ducă la concluzia că toate normele juridice civile sunt aplicabile, în aceeași măsură și uniform, tuturor subiectelor de drept civil.

Clasificarea normelor de drept civil din punct de vedere al sferei subiectelor la care se aplică
---

1. norme de drept civil <i>cu vocație generală de aplicare</i>, deci aplicabile atât persoanelor fizice, cât și persoanelor juridice;   ▪ <i>de exemplu</i>, art. 1357 C.civ., care reglementează răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie;   2. norme de drept civil care au <i>vocația de a se aplica numai persoanelor fizice</i>;   ▪ <i>spre exemplu</i>, normele înscrise în Capitolul II¹ cuprinzând art. 41¹⁻⁴¹¹⁸ din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, introduse prin Legea nr. 105/2022, referitoare la schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice;   3. norme de drept civil care au <i>vocația de a se aplica numai persoanelor juridice</i>;   ▪ <i>de exemplu</i>, art. 200 C.civ., care reglementează înregistrarea persoanei juridice.

IV. INTERPRETAREA NORMELOR DE DREPT CIVIL

1. Noțiunea și necesitatea interpretării normelor de drept civil

Noțiune și scop

– prin interpretarea normelor de drept civil (interpretarea legii civile) se înțelege operațiunea de stabilire a conținutului și sensului normelor de drept civil;   – scopul interpretării unei norme juridice civile constă în a vedea care este sfera situațiilor de fapt concrete la care norma juridică respectivă se referă și a se asigura astfel corecta aplicare a acelei norme; deci interpretarea legii civile reprezintă o etapă în procesul aplicării legii civile, conținutul interpretării fiind tocmai stabilirea sensului voinței legiuitorului, exprimată într-o anumită normă de drept civil.

Necesitatea interpretării normelor de drept civil
--

– în practică, interpretarea normelor de drept civil este impusă de mai multe împrejurări; astfel: 1. oricât de bună este o lege la data adoptării ei, ulterior, ea este depășită de dinamica vieții, apărând situații care nu au fost avute în vedere de legiuitor, punându-se astfel problema de a ști dacă situația nou ivită poate fi încadrată sau nu în ipoteza unei anumite norme de drept civil;   2. uneori, legiuitorul, în grija sa de a nu scăpa nereglementate anumite situații din practică, utilizează formulări generale în redactarea textelor de lege; asemenea formulări cer însă explicarea sensului lor, pentru a se putea stabili dacă o anumită situație se încadrează sau nu în ipoteza normei juridice respective;   ▪ <i>de exemplu</i>, în materia prescripției extinctive, legea nu enumeră motivele de repunere în termen, ci prevede, generic, că este vorba de „motive temeinice” [art. 2522 alin. (1) C.civ.]; în acest caz, revine teoriei și practicii judiciare sarcina

de a preciza ce se înțelege prin aceste motive, pe cale de consecință, determinându-se domeniul repunerii în termenul de prescripție extinctivă;

3. termenii folosiți de legiuitor în alcătuirea dispozițiilor legale nu au întotdeauna înțelesul din vorbirea obișnuită; din punct de vedere al termenilor întrebuințați de legiuitor, putem deosebi următoarele categorii de cuvinte:

a) cuvinte care au sensul din vorbirea curentă;

b) cuvinte care sunt folosite și în vorbirea curentă, dar în limbajul juridic civil au un sens mai larg;

- *de exemplu*, art. 539 alin. (2) C.civ. stabilește că „sunt bunuri mobile și undele electromagnetice sau asimilate acestora, precum și energia de orice fel produse, captate și transmise, în condițiile legii, de orice persoană și puse în serviciul său, indiferent de natura mobilă sau imobilă a sursei acestora”;

c) cuvinte care în limbajul dreptului civil au un sens specific, diferit de cel din vorbirea obișnuită;

- *spre exemplu*, în terminologia dreptului civil, prin obligația de a da se înțelege îndatorirea de a constitui sau transmite un drept real, deci sintagma „a da” primește o altă accepțiune decât în limbajul curent;

d) cuvinte care au caracter tehnico-juridic (sezină, fideiujune, uzucapiune etc.);

- uneori, același cuvânt are semnificații diferite, în funcție de instituția sau categoria juridică în care este folosit;

- *spre exemplu*, cuvântul „terț” are un anumit înțeles:

i) în materia efectelor actului juridic civil (toate persoanele, în afară de părțile actului juridic și avânzii-cauză ai acestora);

ii) în materia simulației (un înțeles mai larg, incluzând și persoane care, în mod obișnuit, fac parte din categoria avânzilor-cauză ai părților actului juridic);

iii) în materia cesiunii de creanță (persoanele care nu au luat parte la contractul de cesiune și nu sunt succesori universali sau cu titlu universal ai părților contractante, dar față de care cesiunea prezintă interes, cum este cazul debitorului cedat până în momentul îndeplinirii formei de publicitate, al cesionarilor succesivi și ulteriori ai aceleiași creanțe, al creditorilor cedentului);

iv) în materia înstrăinărilor de imobile (dobânditorii succesivi ai aceluiași imobil și de la aceeași persoană);

- problema interpretării nu se mai pune în acele ipoteze în care însuși actul normativ sau un alt act normativ (cum ar fi legea de punere în aplicare a actului normativ respectiv) definește noțiunea sau noțiunile cu care operează;

- *spre exemplu*, art. 8 alin. (3) din Legea nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare, stabilește care este suprafața maximă de teren ce se atribuie în proprietate unei familii, iar în alineatul următor se arată că „prin familie se înțelege soții și copiii necăsătoriți, dacă gospodăresc împreună cu părinții lor”;

4. în unele situații, norma juridică are o formulare ambiguă, imprecisă sau neclară.

2. Clasificarea interpretării normelor de drept civil

2.1. Interpretarea oficială, interpretarea jurisdicțională și interpretarea neoficială

Criteriul de clasificare
– organul ori persoana de la care provine interpretarea.
1. Interpretarea oficială
<p>– este interpretarea care provine de la însuși organul de stat care a edictat norma juridică supusă interpretării, concretizându-se în norme interpretative [art. 9 alin. (1) C.civ.];</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>de exemplu</i>, o dispoziție dintr-o lege ordinară este interpretată printr-o altă lege ordinară; un articol neclar dintr-o hotărâre a Guvernului este interpretat printr-o altă hotărâre a Guvernului etc.; <p>– interpretarea este oficială și atunci când provine de la un organ neguvernamental investit de lege cu prerogativa reglementării anumitor relații la care participă organizații din sistemul său, desigur, în măsura în care organul respectiv emite un act cu caracter normativ, care are ca obiect interpretarea unui text dintr-un act normativ anterior al său;</p> <p>– interpretarea oficială are caracter general obligatoriu, la fel ca actul normativ interpretat;</p> <p>– norma interpretativă produce efecte numai pentru viitor [art. 9 alin. (2) C.civ.];</p>
2. Interpretarea jurisdicțională
<p>– este interpretarea care provine de la un organ de jurisdicție (de la o instanță judecătorească sau de la un alt organ care, potrivit legii, are și atribuții jurisdicționale);</p> <p>– principala componentă a interpretării jurisdicționale este <i>interpretarea judiciară</i>, prin care se înțelege interpretarea dată de instanțele judecătorești (judecătorii, tribunale, curți de apel și Înalta Curte de Casație și Justiție); în principiu, obligativitatea acestei interpretări privește numai speța respectivă, deoarece interpretarea legii de către instanță se face numai în scopul aplicării ei în cazul dedus judecății [art. 9 alin. (3) C.civ.];</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ această soluție decurge și din faptul că, în sistemul nostru de drept, jurisprudența nu constituie, ca regulă, izvor de drept; ▪ totuși, atât în cazul deciziilor asupra recursului în interesul legii și sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, pronunțate de către Înalta Curte de Casație și Justiție, cât și în cazul deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională cu ocazia rezolvării excepțiilor de neconstituționalitate a legilor sau ordonanțelor (ipoteza în care Curtea Constituțională ar decide că dispoziția legală în cauză este constituțională numai dacă i se dă o anumită interpretare), ar trebui să se admită că suntem în prezența unei interpretări obligatorii pentru instanțe.

3. Interpretarea neoficială

- este interpretarea care se dă normelor juridice civile în doctrină sau de către avocat, în pledoariile sale în fața instanței;
- interpretarea neoficială nu are putere juridică obligatorie, dar poate fi însușită de către organul căruia i se adresează.

2.2. Interpretarea literală, interpretarea extensivă și interpretarea restrictivă

Criteriul de clasificare

- rezultatul interpretării.

1. Interpretarea literală

- interpretarea este literală (declarativă) atunci când există concordanță deplină între formularea textului legal interpretat și situațiile practice care se încadrează în ipoteza acestuia, nefiind necesar a se extinde sau a se restrânge aplicarea dispoziției în cauză;

- interpretarea literală nu trebuie confundată cu *interpretarea gramaticală*, aceasta din urmă fiind o varietate a interpretării normelor juridice civile în funcție de metoda de interpretare (un alt criteriu de clasificare); folosindu-se metoda interpretării gramaticale, s-ar putea ajunge la o interpretare literală, dar la aceasta din urmă s-ar putea ajunge și utilizându-se alte metode de interpretare, după cum prin folosirea metodei interpretării gramaticale ar fi posibil să nu se ajungă la o interpretare literală, ci la o interpretare extensivă sau restrictivă.

2. Interpretarea extensivă

- interpretarea este extensivă dacă între formularea textului legal interpretat și cazurile din practică la care se aplică acesta nu există concordanță, în sensul că formularea textului este mai restrânsă decât intenția reală a legiuitorului, astfel încât se ajunge la concluzia că textul legal interpretat trebuie extins și la unele situații care nu s-ar încadra în litera lui;

- *de exemplu*, având în vedere faptul că instituția delegației nu mai este reglementată de actualul Cod civil, precum și dispozițiile art. 1168 C.civ., ori de câte ori un contract nenumit va cuprinde în conținutul său o delegație, vor fi aplicabile regulile ce guvernează cel mai asemănător contract, deci, în ipoteza delegației imperfecte, se va da o interpretare extensivă dispozițiilor ce reglementează instituția novației prin schimbare de debitor;

- la o interpretare extensivă se poate ajunge, de cele mai multe ori, prin folosirea metodei analogiei sau a argumentului *a fortiori*;

- nu pot fi interpretate extensiv normele juridice civile care conțin enumerări limitative, excepții sau prezumții ori cele care restrâng exercițiul unor drepturi civile sau care prevăd sancțiuni civile, aplicarea acestora prin analogie fiind interzisă (art. 10 C.civ.);

- *exemple*: art. 958 și art. 959 C.civ. privind nedemnitățile de drept și nedemnitățile judiciare, neputând fi considerate a fi nedemne de a moșteni și alte persoane în afara celor enumerate expres de aceste texte; art. 414 alin. (1) C.civ., care consacră prezumția de paternitate, privește numai pe copilul născut sau conceput în timpul căsătoriei (iar nu și pe cel născut sau conceput în cadrul unui parteneriat de viață) etc.

3. Interpretarea restrictivă

– interpretarea este restrictivă atunci când între formularea textului legal interpretat și cazurile de aplicare practică nu există concordanță, în sensul că formularea este prea largă față de ipotezele ce se pot încadra în textul respectiv.

2.3. Interpretarea gramaticală, interpretarea sistematică, interpretarea istorico-teleologică, interpretarea logică și interpretarea prin analogie

Criteriul de clasificare

– metoda de interpretare folosită (procedeele cu ajutorul cărora interpretul stabilește înțelesul normei juridice).

1. Interpretarea gramaticală

– constă în lămurirea conținutului unei norme juridice pe baza regulilor gramaticii, ceea ce presupune folosirea procedeele de analiză morfologică și sintactică a textului legal, ținându-se cont de înțelesul termenilor utilizați în textul respectiv, de legătura dintre acești termeni, de construcția propoziției sau a frazei, de particulele întrebuintate, precum și de semnele de punctuație;

- *de exemplu*, dacă într-o normă de drept civil se folosește particula „sau” („ori”), atunci este vorba de cerințe alternative; dacă însă se utilizează particula „și”, înseamnă că suntem în prezența unor cerințe cumulative; astfel, art. 408 alin. (3) C.civ., care dispune că „filiația față de tatăl din afara căsătoriei se stabilește prin recunoaștere sau prin hotărâre judecătorească, după caz”, se interpretează, având în vedere utilizarea particulei „sau”, în sensul că filiația copilului se stabilește fie de tatăl său prin actul de recunoaștere, fie de instanța de tutelă prin hotărâre judecătorească.

2. Interpretarea sistematică

– implică lămurirea înțelesului unei norme juridice ținându-se cont de legăturile sale cu alte norme juridice, fie din același act normativ, fie dintr-un alt act normativ;

- *de exemplu*, pentru înțelegerea dispoziției înscrise în art. 39 alin. (1) C.civ., potrivit căruia „minorul dobândește, prin căsătorie, capacitatea deplină de exercițiu”, textul trebuie coroborat cu art. 272 alin. (2) teza I C.civ., potrivit căruia „pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul”; rezultă, deci, că numai minorii care au împlinit vârsta

LUCRARE COORDONATĂ DE GABRIEL BOROI

Fișe de drept civil

2. Obligațiile. Contractele. Moștenirea

Ediția a 8-a, revizuită și adăugită

Colectivul de autori: *Gabriel Boroi,*
Carla Alexandra Anghelescu, Ioana Nicolae

Editura
Stamangiu
2024

Sediul general al materiei

– în cazurile anume prevăzute de lege, o persoană este obligată să repare prejudiciul cauzat de fapta altuia, de lucrurile ori animalele aflate sub paza sa, precum și de ruina edificiului [art. 1349 alin. (3) C.civ.].

Forme de răspundere civilă delictuală indirectă

1. răspunderea civilă delictuală pentru fapta altei persoane:

a) răspunderea pentru prejudiciile cauzate de minor sau de persoana care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială (art. 1372 C.civ.);

b) răspunderea comitentului pentru prejudiciile cauzate de prepus (art. 1373 C.civ.);

2. răspunderea civilă delictuală pentru prejudiciile cauzate de animale (art. 1375 C.civ.);

3. răspunderea civilă delictuală pentru prejudiciile cauzate de lucruri (art. 1376 C.civ.);

4. răspunderea civilă delictuală pentru prejudiciile cauzate de ruina edificiului (art. 1378 C.civ.);

5. răspunderea civilă delictuală pentru prejudiciile cauzate prin căderea ori aruncarea din imobil a unui lucru (art. 1379 C.civ.).

Forme particulare de răspundere pentru prejudiciile cauzate de anumite lucruri stabilite prin legi speciale

– Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006, cu modificările ulterioare, conține anumite dispoziții referitoare la răspunderea civilă pentru pagubele cauzate de vânat, adică de animalele sălbatice aflate în stare de libertate;

– în Codul aerian, adoptat prin Legea nr. 21/2020, este reglementată răspunderea pentru pagubele cauzate de aeronave;

– O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte, republicată, cu modificările ulterioare, Legea nr. 245/2004 privind securitatea generală a produselor, republicată, și Legea nr. 296/2004 privind Codul consumului, republicată, cu modificările ulterioare, reglementează răspunderea în raporturile cu consumatorii etc.

II. CONDIȚIILE RĂSPUNDERII CIVILE DELICTUALE PENTRU FAPTA PROPRIE**Enumerare**

1. prejudiciul;

2. fapta ilicită;

3. raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu;

4. vinovăția;

▪ art. 28 alin. (1) C.proc.pen. dispune că hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă,

cu privire la existența faptei și a persoanei care a săvârșit-o; instanța civilă nu este însă legată de hotărârea definitivă de achitare sau de încetare a procesului penal în ceea ce privește existența prejudiciului ori a vinovăției autorului faptei ilicite; de altfel, art. 1365 C.civ. prevede că instanța civilă nu este ținută de dispozițiile legii penale și nici de hotărârea definitivă penală de achitare sau de încetare a procesului penal, în ceea ce privește existența prejudiciului ori a vinovăției autorului faptei ilicite;

▪ *jurisprudență*: Potrivit art. 28 alin. (1) C.proc.pen., instanța civilă nu este legată de hotărârea definitivă de achitare decât în ceea ce privește existența prejudiciului ori a vinovăției autorului faptei ilicite (situații când, de principiu, latura civilă rămâne nesoluționată și pe de altă parte, forma vinovăției din penal nu se suprapune celei din civil, angajatoare de răspundere pentru cea mai ușoară culpă). *A contrario*, o astfel de hotărâre leagă instanța civilă, cu statuările sale asupra existenței sau inexistenței faptei ilicite. Prin urmare, dezlegările hotărârii penale de achitare, care au statuat asupra inexistenței raportului de cauzalitate între acțiunile ilicite și urmarea produsă, se impun cu autoritate de lucru judecat instanței civile, chemate să evalueze, în privința aceluiași fapt și aceluiași rezultat păgubitor, existența relației de cauzalitate (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 665 din 30 martie 2022, www.scj.ro);

▪ *jurisprudență*: Judecătorul de supraveghere a privării de libertate supraveghează și controlează asigurarea legalității în executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate, soluționând plângerile deținuților privind exercitarea drepturilor prevăzute de lege, printr-un act administrativ-jurisdicțional, denumit încheiere [art. 9 alin. (1), alin. (2) lit. a) și alin. (3) din Legea nr. 254/2013], acesta nefiind, așadar, un act pur jurisdicțional care să respecte exigențele unei hotărâri judecătorești, după cum nici instituția judecătorului de supraveghere nu poate fi asimilată unei instanțe de judecată. Astfel, încheierea judecătorului de supraveghere nu are aptitudinea de a prezenta autoritate de lucru judecat în materia răspunderii civile delictuale, căci aceasta ar echivala cu suprimarea posibilității instanței civile de a analiza efectiv și de a se pronunța cu privire la fondul pretențiilor deduse judecătii, referitoare la solicitarea reclamantului de a-i fi acordate daune morale rezultate din pretinsa încălcare a unor drepturi civile fundamentale, deși niciuna dintre atribuțiile administrativ-jurisdicționale ale judecătorului de supraveghere nu ar putea avea ca finalitate o asemenea soluție (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 611 din 24 aprilie 2023, www.scj.ro).

1. Prejudiciul

1.1. Noțiune. Clasificare. Prejudiciul patrimonial și prejudiciul moral

Noțiune

– prejudiciul reprezintă consecința negativă suferită de o persoană ca urmare a faptei ilicite săvârșite de o altă persoană;

- orice prejudiciu dă dreptul la reparație, iar dreptul la reparație se naște din ziua cauzării prejudiciului, chiar dacă acest drept nu poate fi valorificat imediat [art. 1381 alin. (1) și (2) C.civ.];
- dreptului la reparație îi sunt aplicabile, de la data nașterii sale, toate dispozițiile legale privind executarea, transmisiunea, transformarea și stingerea obligațiilor [art. 1381 alin. (3) C.civ.].

Clasificarea prejudiciului

– după cum există sau nu posibilitatea unei evaluări bănești directe a prejudiciului, se face deosebire între:

1. *prejudiciul patrimonial*, care poate fi:

- a) material (*de exemplu*, deteriorarea sau distrugerea unui bun, pierderea întreținerii primite de la persoana decedată în urma unui accident etc.);
- b) corporal (*de exemplu*, reducerea sau pierderea capacității de muncă a unei persoane ca urmare a unei vătămări);

2. *prejudiciul nepatrimonial* (numit și moral);

- în ceea ce privește regimul prejudiciului patrimonial, a se vedea *infra*, secțiunile referitoare la cerințele și principiile reparării prejudiciului.

Prejudiciul nepatrimonial (moral)

Noțiune

– consecința negativă suferită de o persoană, care nu poate fi evaluată în bani și care constă în dureri fizice și suferințe psihice cauzate de încălcarea, în principiu, a unor drepturi personale nepatrimoniale definitorii ale personalității umane (dreptul la sănătate, la viață privată etc.) ori chiar a unor drepturi patrimoniale;

– este vorba de un prejudiciu nepatrimonial în cazul suferinței provocate de durerile fizice (*pretium doloris*), suferinței de ordin afectiv (*pretium affectionis*), prejudiciului estetic (atingerea adusă înfățișării unei persoane), prejudiciului de agrement (restrângerea posibilităților de viață familială și socială), atingerii aduse onoarei sau demnității, încălcării dreptului la propria imagine, atingerilor aduse vieții private etc.;

– poate cauza un prejudiciu afectiv chiar și încălcarea unui drept sau interes legitim patrimonial (*de exemplu*, pierderea unui bun amintire de familie);

- *jurisprudență*: Pentru a se înscrie în coordonatele unei exprimări protejate de lege nu este suficient ca informația oferită de jurnalist să se fundamenteze pe o bază factuală adecvată, ci este necesar să fie redată într-o manieră care să corespundă unor minime standarde sociale și educaționale. Folosirea unor expresii al căror sens este unul jignitor, ofensator, denigrator, exclude buna-credință și ocrotirea jurnalistului din perspectiva dispozițiilor art. 10 din Convenția europeană, iar asumarea unei anumite expunerii prin ocuparea unei funcții politice nu conduce automat la faptul că persoana în cauză trebuie să accepte orice fel de jigniri emise de către presă sau chiar de către persoane private, pentru că, deși prin natura funcției, viața sa capătă o vizibilitate mai mare, aceasta continuă să fie privată și protejată de către dispozițiile legale în materie. Ca atare,

modalitatea în care jurnalistul a transmis publicului anumite informații, fiind una defectuoasă, determină incidența sancțiunii ce derivă din răspunderea civilă delictuală (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 190 din 8 februarie 2023, www.scj.ro);

▪ *jurisprudență*: Întrucât practica repostării/copierii și distribuirii de materiale cu mesaj violent sau denigrator este adesea utilizată ca mijloc de ascundere a responsabilității transiterii de informații ofensatoare, o analiză de conținut a materialului acuzat ca fiind ofensator este necesară spre a decela, pe baza datelor fiecărui caz în parte, dacă e vorba despre o simplă redare neutră, neimpli-cată și distantă a înregistrării/materialului preexistent în mediul online, acțiune care nu comportă sancțiuni ori îngrădiri ale libertății de exprimare ori dacă, prin modul de alcătuire a materialului – atribuirea titlului, modul de prezentare a informației, adăugiri aduse textului – se înțelege că cel care acționează astfel aderă și susține ideile comunicate, situație care reclamă ori comportă o verificare sub aspectul depășirii limitelor libertății de exprimare. Astfel, cum în privința conținutului articolului s-a stabilit, pe baza verificării, că este unul denigrator, ofensator la adresa reclamantului, iar din textul care aparține pârâtului, ce precede materialul copiat, a reieșit că acesta și-a însușit în totalitate articolul, prezentând ca reale cele relatate, nu se poate susține că este vorba despre o preluare neutră, inofensivă a unui material din mediul online, ci a uneia asumate, la care pârâtul a aderat și ale cărei idei le susține, făcându-se vinovat de săvârșirea unei fapte proprii, care s-a materializat nu doar într-o simplă apreciere, ci în asumarea și distribuirea către alte persoane a unui articol ofensator, cu consecința evidentă a ajungerii sale la un public mai larg decât inițial, scopul urmărit sau măcar acceptat fiind denigrarea reclamantului (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 837 din 13 aprilie 2022, www.scj.ro);

▪ *jurisprudență*: Furnizarea presei acreditate a unor imagini, neprelucrate, care au permis identificarea certă a persoanei supuse acțiunii de control desfășurate de Inspectoratul Județean de Poliție, reprezintă o activitate contrară legii, fiind încălcate obligațiile stabilite prin art. 12 alin. (1) din Legea nr. 544/2001, precum și prin pct. 7 al Anexei nr. 1 la Ordinul nr. 201/2016. O atare conduită culpabilă a făcut posibilă difuzarea, de către presă, a imaginilor neprelucrate în cadrul unor emisiuni TV și în mediul on-line, ceea ce a condus la încălcarea dreptului reclamantului la propria imagine, încălcare ce nu ar fi fost posibilă dacă furnizarea informațiilor către presă ar fi fost făcută cu respectarea obligațiilor stabilite prin normele legale (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 2795 din 15 decembrie 2021, www.scj.ro);

▪ *jurisprudență*: Potrivit Regulamentului (UE) nr. 679/2016, nicio dată cu caracter personal (în care se includ numele și imaginea persoanei, conform art. 4 pct. 1 și 2) nu poate fi prelucrată, adică adusă la cunoștința publicului, fără acceptul titularului lor; cu toate acestea, legiuitorul european a stabilit prin Regulament faptul că statele membre pot adopta, la nivel național, legislații care să prevadă astfel de excepții pentru domeniul jurnalistic. La nivel național, legiuitorul român a adoptat Legea nr. 190/2018, prin care a reglementat materia protecției datelor cu caracter personal, aplecându-se asupra problematicii

prelucrării datelor cu caracter personal de către jurnaliști în art. 7, potrivit căruia, în vederea asigurării unui echilibru între dreptul la protecția datelor cu caracter personal, libertatea de exprimare și dreptul la informație, prelucrarea în scopuri jurnalistice sau în scopul exprimării academice, artistice sau literare poate fi efectuată, dacă aceasta privește date cu caracter personal care au fost făcute publice în mod manifest de către persoana vizată sau care sunt strâns legate de calitatea de persoană publică a persoanei vizate ori de caracterul public al faptelor în care este implicată. Astfel, cum reclamantul are calitatea de persoană publică (ceea ce prezintă importanță, din perspectiva art. 7 din Legea nr. 190/2018, pentru a se analiza dacă este ilicită sau nu fapta de folosire a numelui și imaginii acestuia fără acordul său, din perspectiva Regulamentului) și cum faptele prezentate în cuprinsul articolului incriminat se circumscriu unui subiect public, de interes general, fiind strâns legate de calitatea de persoană publică a reclamantului, în mod corect s-a constatat că nu sunt aplicabile sancțiunile Regulamentului și ale legii de aplicare a acestuia (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 325 din 10 februarie 2022, www.scj.ro).

Repararea (compensarea) prejudiciului nepatrimonial

– *despăgubiri pentru prejudiciul de agrement*: în caz de vătămare a integrității corporale sau a sănătății, poate fi acordată și o despăgubire pentru restrângerea posibilităților de viață familială și socială [art. 1391 alin. (1) C.civ.];

- *de exemplu*, unui scriitor, în urma unui accident de circulație imputabil unei alte persoane, i se amputează un picior; deși nu își diminuează capacitatea de a munci, întrucât poate scrie în continuare, posibilitățile lui de viață socială sunt restrânse, astfel încât are dreptul la daune morale;
- *hotărâre prealabilă*: legiuitorul român, prin art. 1391 alin. (1) C.civ., a prevăzut (...) o dispoziție care conferă instanțelor competența de a acorda cu titlu de reparație o compensare bănească suplimentară, în raport cu regula generală, pentru ceea ce poartă denumirea, în literatura de specialitate, de „*prejudiciu de agrement*” (pentru privarea victimei de plăcerile unei vieți familiale și sociale normale, respectiv pierderea posibilității de a desfășura activități profesionale, sportive, artistice, culturale, de a face călătorii, de a avea relații intime, de a procrea etc.). În cazuri de acest fel, la cererea victimei, este necesar să se acorde acesteia o compensație bănească, pentru a-i oferi posibilitatea înlocuirii plăcerilor de care este privată cu alte substitute, ce necesită, de cele mai multe ori, cheltuieli suplimentare (I.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Decizia nr. 12/2016, M. Of. nr. 498 din 4 iulie 2016); a se vedea și *infra*, V. ASPECTE PARTICULARE, pct. 1;
- *jurisprudență*: Prejudiciul de agrement trebuie înțeles în accepțiunea sa largă, ca având o dublă natură. Aspectul obiectiv, concretizat în tulburări fiziologice care provoacă neplăceri în viața curentă, nu este altul decât prejudiciul fiziologic. Așadar, prejudiciul fiziologic se află înglobat în prejudiciul de agrement, care trebuie înțeles în sens larg. În același timp, victima conștientizează starea în care se află, privațiunile și restrângerile pe care acel prejudiciu i le provoacă.

1.3. Calitatea procesuală activă

Titularul acțiunii în anulare

– cei cărora le este interzis să vândă ori să cumpere nu pot cere în justiție anularea vânzării nici în nume propriu, nici în numele persoanei ocrotite (art. 1656 C.civ.);

– nulitatea poate fi invocată, *ca regulă*, numai de cel al cărui interes a fost încălcat, iar nu și de către persoanele incapabile de a vinde sau cumpăra [pentru ipoteza nulității relative, este vorba, practic, de o aplicație particulară a art. 1248 alin. (2) C.civ.];

– dacă mandatarul îl reprezintă atât pe vânzător, cât și pe cumpărător (dubla reprezentare), nulitatea relativă poate fi invocată de oricare dintre părțile contractante, temeiul juridic al acțiunii în anulare fiind însă art. 1304 C.civ., iar nu art. 1654 C.civ., întrucât mandatarul nu are statutul de vânzător sau de cumpărător, ci este doar un reprezentant al ambelor părți.

2. Consimțământul

2.1. Considerații generale

Noțiune

– acordul de voințe al părților exprimat pentru încheierea contractului de vânzare;

– în afară de regulile generale care se aplică în toate cazurile, deci și în materia formării contractului de vânzare, consimțământul poate cunoaște manifestări diferite, aspecte ce dau naștere la ipoteze distincte, analizate în continuare, respectiv:

1. promisiunea unilaterală de vânzare sau de cumpărare și promisiunea bilaterală de vânzare (antecontractul de vânzare);
2. arvuna;
3. pactul de opțiune privind contractul de vânzare;
4. problema pactului de preferință în actuala reglementare;
5. dreptul de preempțiune.

2.2. Promisiunea unilaterală de vânzare sau de cumpărare și promisiunea bilaterală de vânzare (antecontractul de vânzare)

2.2.1. Noțiune

Promisiunea unilaterală de vânzare. Promisiunea unilaterală de cumpărare

1. **promisiunea unilaterală de vânzare** este contractul prin care o persoană (promitent) se obligă să vândă un bun, la un anumit preț, față de cealaltă parte (beneficiar), dacă aceasta din urmă va dori să îl cumpere;

- promisiunea unilaterală de vânzare este un contract unilateral, iar nu un act juridic unilateral, întrucât există un acord de voințe, dar numai una dintre părți

se obligă la o prestație, respectiv de a vinde, în viitor, un bun, la un preț determinat; ea se deosebește, așadar, de oferta de a contracta (de a vinde sau de a cumpăra), act juridic unilateral, care produce efecte juridice distincte, fără existența unui consimțământ din partea vreunui cocontractant; dacă însă, în schimbul dreptului de opțiune ce i se conferă, beneficiarul promisiunii unilaterale de vânzare se obligă să plătească o sumă de bani (prețul dreptului de opțiune), promisiunea unilaterală de a vinde devine un contract sinalagmatic;

- promisiunea este un act juridic consensual, chiar dacă vânzarea proiectată ar avea ca obiect un imobil și deci ar fi un contract solemn; prin urmare, în nicio situație, forma autentică nu este cerută *ad validitatem* pentru promisiunea unilaterală de vânzare;

- dovada promisiunii unilaterale de vânzare se face potrivit regulilor generale (art. 249 și urm. C.proc.civ.);

- dreptul de opțiune al beneficiarului promisiunii este un drept potestativ;

- beneficiarul promisiunii trebuie să opteze în sensul de a cumpăra sau nu în cadrul termenului prevăzut în promisiunea unilaterală de vânzare; în cazul în care părțile nu au prevăzut un termen, potrivit art. 1415 alin. (2) și (3) C.civ., la sesizarea oricăreia dintre părțile contractante, instanța poate să fixeze termenul, cererea urmând să fie soluționată potrivit regulilor aplicabile ordonanței președințiale; această cerere este supusă prescripției în termen de 3 ani de la data încheierii promisiunii;

- în ipoteza în care beneficiarul promisiunii optează să cumpere bunul, iar contractul de vânzare este consensual, beneficiarul își exprimă consimțământul la încheierea contractului de vânzare, pentru încheierea acestui din urmă contract fiind necesar ca și promitentul să își dea consimțământul (separat de consimțământul dat pentru încheierea promisiunii unilaterale de vânzare);

- în ipoteza în care beneficiarul optează să cumpere bunul, iar contractul de vânzare este solemn (*de exemplu*, are ca obiect un imobil), atunci el se obligă să încheie contractul de vânzare, fiind însă necesar ca atât promitentul, cât și beneficiarul să își exprime consimțământul la vânzare în fața notarului public, cu ocazia autentificării actului;

- în ipoteza în care beneficiarul promisiunii optează să nu cumpere bunul, contractul de vânzare nu se va mai perfecta, iar, dacă prin promisiunea unilaterală de vânzare a fost convenit un preț al opțiunii, promitentul va fi îndreptățit să îl păstreze;

- se admite că un contract de leasing înglobează și o promisiune unilaterală a locatorului/finanțatorului de a vinde locatarului/utilizatorului bunul care formează obiectul contractului, dacă acesta din urmă va opta în sensul cumpărării aceluși bun;

- convenția prin care părțile se obligă să negocieze în vederea încheierii sau modificării unui contract nu constituie promisiune de a contracta [art. 1279 alin. (4) C.civ.];

2. promisiunea unilaterală de cumpărare este contractul prin care o persoană (promitent) se obligă să cumpere un bun, la un anumit preț, față de cealaltă parte (beneficiar), dacă beneficiarul va dori să îl vândă;

- beneficiarul promisiunii unilaterale de cumpărare nu se obligă să vândă bunul promitentului, el putând să dispună liber de bunul său, fără a se angaja în vreun fel răspunderea;
- promisiunea unilaterală de cumpărare este un act juridic consensual în toate cazurile;
- promisiunea unilaterală de cumpărare este un contract unilateral, iar nu un act juridic unilateral, întrucât există un acord de voințe, dar numai una dintre părți se obligă la o prestație, respectiv de a cumpăra, în viitor, un bun, la un preț determinat.

Promisiunea bilaterală de vânzare

Noțiune. Caractere

– **promisiunea bilaterală de vânzare (antecontractul de vânzare)** este contractul prin care ambele părți își asumă obligații reciproce, respectiv de a vinde și de a cumpăra, în viitor, un anumit bun, la un preț determinat;

- promisiunea bilaterală de vânzare este un act juridic consensual în toate cazurile;
- promisiunea bilaterală de vânzare este un contract sinalagmatic.

Efectele promisiunii. Încheierea contractului de vânzare

– părțile trebuie să încheie contractul de vânzare *în cadrul termenului prevăzut în promisiunea bilaterală de vânzare*;

- dacă părțile nu au prevăzut un termen pentru perfectarea vânzării, pe temeiul art. 1415 alin. (2) și (3) C.civ., la sesizarea oricăreia dintre părțile contractante, *instanța poate să fixeze termenul*, cererea (prescriptibilă în termen de 3 ani de la data încheierii promisiunii) urmând să fie soluționată potrivit regulilor aplicabile ordonanței președințiale;

– părțile promisiunii pot conveni:

- a) fie ca bunul ce face obiectul promisiunii să fie predat de îndată promitentului-cumpărător, acesta având dreptul de a folosi bunul înainte de încheierea contractului de vânzare;
- b) fie ca predarea bunului să aibă loc numai dacă se perfectează contractul de vânzare;

– indiferent de momentul predării bunului, transmiterea dreptului de proprietate va avea loc numai dacă și de la data încheierii contractului de vânzare;

- promisiunea bilaterală de vânzare (ca de altfel și promisiunea unilaterală de vânzare) nu generează o obligație de a da în sarcina promitentului-vânzător, ci o obligație de a face, deci obligația de a transmite dreptul de proprietate va fi efectul contractului de vânzare, iar nu al promisiunii;
- promisiunea bilaterală de vânzare nu poate fi considerată o vânzare sub condiție suspensivă, care, prin îndeplinirea condiției, să facă valabilă vânzarea din chiar ziua promisiunii, deoarece părțile nu au încheiat o vânzare (au promis

numai) și, în plus, consimțământul nu poate fi evenimentul viitor și nesigur ca realizare;

▪ *jurisprudență*: Promisiunea de vânzare-cumpărare poate să-și producă efectele specifice numai dacă prețul este determinat sau determinabil (Trib. jud. Sibiu, dec. civ. nr. 504/1992, în Dreptul nr. 1/1993, p. 71);

▪ *jurisprudență*: În condițiile în care în antecontractul de vânzare-cumpărare nu a fost cuprins și un eventual acord al părților cu privire la edificarea unor construcții și, cu atât mai puțin, cu privire la constituirea dreptului de suprafață asupra terenului aferent acestora, nu se poate constata existența dreptului de suprafață în beneficiul reclamantului (promitent-cumpărător) în absența actului juridic, respectiv a unei convenții încheiate în formă autentică, având ca obiect nașterea acestui drept și stabilirea întinderii sale, ca dezmembrământ al dreptului de proprietate. De asemenea, nici presupusul acord, pe care promitentul-vânzător și l-ar fi dat în vederea edificării construcțiilor, nu poate constitui un mod de dobândire a dreptului de suprafață, neîncadrându-se în niciuna dintre ipotezele reglementate de art. 693 C.civ. (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 833 din 16 mai 2023, www.scj.ro);

Notarea și radierea din cartea funciară a promisiunii (unilaterale/bilaterale) de a încheia un contract

– promisiunea de a încheia un contract având ca obiect dreptul de proprietate asupra imobilului sau un alt drept în legătură cu acesta se poate nota în cartea funciară [art. 906 alin. (1) teza I C.civ.]:

a) dacă promitentul este înscris în cartea funciară ca titularul dreptului care face obiectul promisiunii; iar

b) antecontractul, sub sancțiunea respingerii cererii de notare, prevede termenul în care urmează a fi încheiat contractul;

– notarea se poate efectua oricând în termenul stipulat în antecontract pentru executarea sa, dar nu mai târziu de 6 luni de la expirarea lui [art. 906 alin. (1) teza finală C.civ.]:

▪ dacă o asemenea promisiune a fost notată în condițiile legii, nu este necesară notarea inalienabilității pe care aceasta o implică, deoarece inalienabilitatea rezultă din art. 627 alin. (4) C.civ., fiind vorba despre o clauză de inalienabilitate implicită;

– promisiunea se va putea radia dacă [art. 906 alin. (2) C.civ.]:

a) cel îndreptățit nu a cerut instanței pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract, în termen de 6 luni de la trecerea termenului fixat pentru încheierea lui; sau

b) între timp, imobilul a fost definitiv adjudecat în cadrul vânzării silite de către un terț care nu este ținut să răspundă de obligațiile promitentului;

– radierea se va dispune din oficiu [art. 906 alin. (3) C.civ.]:

a) dacă până la expirarea termenului de 6 luni de la trecerea termenului fixat pentru încheierea contractului, n-a fost cerută înscrierea dreptului care a făcut obiectul promisiunii, cu excepția cazului când cel îndreptățit a cerut notarea în

cartea funciară a acțiunii pentru pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract; sau

- b) în toate cazurile când, până la încheierea contractului ori până la soluționarea definitivă a acțiunii pentru pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract, imobilul a fost definitiv adjudecat în cadrul vânzării silite de către un terț care nu este ținut să răspundă de obligațiile promitentului.

2.2.2. Aspecte comune privind promisiunea unilaterală de vânzare sau de cumpărare și promisiunea bilaterală de vânzare

Condiții

- promisiunea fiind un contract, trebuie îndeplinite toate condițiile generale de valabilitate ale oricărui act juridic;
- promisiunea trebuie să conțină toate clauzele contractului ce urmează a fi încheiat, respectiv să conțină referiri în special cu privire la bunul vândut și prețul convenit;
- pentru încheierea valabilă a promisiunii, aceasta nu trebuie să îmbrace eventuala formă cerută de lege *ad validitatem* pentru contractul de vânzare.

2.2.3. Efecte specifice în caz de neîndeplinire a obligațiilor asumate prin promisiunea de vânzare

Efecte specifice. Enumerare

- în cazul în care una dintre părți, la împlinirea termenului stabilit în promisiunea bilaterală de vânzare sau, în lipsă, în termenul fixat de instanță, refuză, nejustificat, să încheie contractul de vânzare, cealaltă parte are posibilitatea să solicite:
  1. pronunțarea de către instanță a unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare (dacă toate celelalte condiții de validitate sunt îndeplinite);
  2. obligarea celeilalte părți la plata de daune-interese;
  3. rezoluțiunea promisiunii, cu obligarea celeilalte părți la plata de daune-interese;
    - *jurisprudență*: După ce a obținut recunoașterea pe cale jurisdicțională a dreptului la despăgubiri (pentru neexecutarea directă a obligațiilor născute din antecontractul de vânzare-cumpărare) în cadrul unui proces penal, în care promitentul-vânzător a avut calitatea de inculpat, reclamantul, ca promitent-cumpărător, nu mai poate obține și o executare în natură a aceleiași antecontract, prin pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de act autentic. Optând să alăture acțiunea civilă celei penale, înseamnă că promitentul-cumpărător trebuie să se supună autorității de lucru judecat a hotărârii penale, care a tranșat asupra despăgubirilor ce i se cuvin ca urmare a neexecutării antecontractului de vânzare-cumpărare. În felul acesta, creanța inițială a reclamantului având ca obligație corelativă a debitorului perfectarea contractului de vânzare (execuțiunea directă, în natură) se convertește într-o altă creanță, care constă în suma

de bani ce reprezintă echivalentul prejudiciului suferit ca urmare a neexecutării (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 1193 din 12 iunie 2019, www.scj.ro).

Acțiunea în justiție

Reglementare. Noțiune

– în cazul promisiunii bilaterale de vânzare, când una dintre părți refuză, nejustificat, să încheie contractul promis, instanța poate pronunța, la cererea părții interesate, o hotărâre care să țină loc de contract de vânzare, dacă toate celelalte condiții de validitate sunt îndeplinite [art. 1669 alin. (1) și art. 1279 C.civ.];

– dispozițiile art. 1669 alin. (1) și (2) C.civ., coroborate cu cele ale art. 1279 C.civ., se aplică în mod corespunzător și în cazul promisiunii unilaterale de vânzare sau de cumpărare [art. 1669 alin. (3) C.civ.], deci, dacă promitentul refuză nejustificat să încheie contractul de vânzare, beneficiarul promisiunii unilaterale poate solicita pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract de vânzare;

- posibilitatea de a se pronunța o hotărâre care să țină loc de contract poate fi privită și ca un mijloc de executare în natură și silită o obligației de a face (obligația de a încheia contractul de vânzare) asumate prin promisiune.

Condiții materiale de aplicare

1. toate condițiile prevăzute de lege pentru încheierea valabilă a contractului de vânzare să fie îndeplinite;

2. refuzul de a încheia contractul de vânzare să fie nejustificat;

3. cel ce solicită pronunțarea hotărârii care să țină loc de contract să își fi executat toate obligațiile asumate prin promisiune (nu este însă vorba de toate obligațiile ce îi vor reveni ca urmare a încheierii contractului de vânzare);

4. bunul trebuie să se afle încă în patrimoniul vânzătorului;

- dacă este cazul, la data sesizării instanței trebuie îndeplinite nu numai condițiile generale de valabilitate ale contractului de vânzare, ci și eventualele cerințe speciale, *spre exemplu*, extrasul de carte funciară, certificatul de performanță energetică, adeverința de la asociația de proprietari, certificatul de atestare fiscală etc.;

- potrivit art. 57 alin. (1) și (2) din O.U.G. nr. 80/2013: „(1) În cazul cererilor prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri care ține loc de act autentic de înstrăinare a unor bunuri imobile, instanța de judecată va solicita extras de carte funciară pentru bunurile imobile ce au carte funciară deschisă sau certificat de sarcini pentru imobilele care nu au carte funciară deschisă, certificat fiscal emis de compartimentul de specialitate al autorității administrației publice locale și dovada debitelor la zi ale cotelor de contribuție la cheltuielile asociației de proprietari. (2) Dispozițiile art. 20 din Legea nr. 230/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari, cu modificările ulterioare (actualul art. 33 din Legea nr. 196/2018 privind înființarea, organizarea și funcționarea asociațiilor de proprietari și administrarea condominiilor – *n.n.*) se aplică în mod corespunzător”; astfel, dacă există datorii către asociația de proprietari sau către furnizorii de utilități publice în cazul facturării individuale a serviciilor, instanța nu va putea pronunța o hotărâre

care să țină loc de contract de vânzare decât dacă, până la închiderea dezba-terilor, se va face dovada plății acestora sau datoriile sunt preluate de cum-părător (făcându-se mențiune despre aceasta în dispozitivul hotărârii);

▪ deși legea nu prevede în mod expres condiția ca bunul să se afle încă în pa-trimoniul vânzătorului, acest aspect rezultă din faptul că, în urma încheierii promisiunii de vânzare, vânzătorul rămâne, în continuare, proprietar al bunu-lui, păstrând toate prerogativele de proprietar, inclusiv acela de a dispune de bunul său; în plus, art. 1279 alin. (3) C.civ., care reglementează materia promi-siunii de a contracta în general, prevede că posibilitatea instanței de a pronunța o hotărâre care să țină loc de contract există atunci când natura con-tractului o permite, cerințele legii pentru validitatea acestuia sunt îndeplinite, iar părțile sau una dintre ele își vor fi îndeplinit deja obligațiile specifice con-tractului promis (cele asumate prin promisiune), în realitate lipsind doar consimțământul părților pentru realizarea contractului; împrejurarea că legea permite vânzarea bunului altuia nu înseamnă că trebuie admisă și posibilita-tea pronunțării unei hotărâri care să țină loc de contract, întrucât este vorba de o executare în natură și silită, care are ca scop transmiterea dreptului de proprietate sau a altui drept din patrimoniul uneia dintre părțile promisiunii în patrimoniul celeilalte părți a promisiunii;

▪ în vederea pronunțării unei hotărâri care ține loc de act de vânzare pentru *terenurile agricole situate în extravilan*, Legea nr. 17/2014 prevede, alături de condițiile generale de fond și formă ale contractului de vânzare, condiții de validitate speciale privitoare la:

i) obținerea, în condițiile legii, a avizelor prevăzute de art. 3 din lege (avizul spe-cific al Ministerului Apărării Naționale, respectiv avizul specific al Ministerului Culturii);

ii) exercitarea dreptului legal de preempțiune instituit de art. 4 și emiterea unui proces-verbal de derulare a procedurii prevăzute la art. 4, de către structurile teritoriale pentru terenurile cu suprafața de până la 30 ha inclusiv, iar pentru terenurile cu suprafața de peste 30 ha, de către structura centrală, potrivit art. 9 alin. (6) din același act normativ;

iii) înscrierea terenului agricol situat în extravilan la rolul fiscal; și

iv) înscrierea terenului agricol situat în extravilan în cartea funciară [art. 5 alin. (1) din Legea nr. 17/2014; I.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 24/2016, M. Of. nr. 936 din 22 noiembrie 2016];

▪ *hotărâre prealabilă*: Pentru ipoteza promisiunii de vânzare a unui imobil, deși existau argumente puternice în favoarea soluției contrare, s-a decis că *pentru pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract nu este necesar ca promisiunea să îmbrace forma ad validitatem* (I.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Decizia nr. 23/2017, M. Of. nr. 365 din 17 mai 2017);

▪ *recurs în interesul legii*: În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1073 și art. 1077 C.civ. 1864, art. 5 alin. (2) din titlul X al Legii nr. 247/2005 privind